

2018. gadu vērtē LNS prezidente

Katrs gads nevalstiskai sabiedriskai organizācijai ir pilns ar jauniem izaicinājumiem un riskiem.

2018. gads manā skatījumā bija daudz tikšanos gads ar dažādiem pārstāvjiem, dažādām organizācijām, dažādās Saeimas komisijās, kā rezultātā izdevās panākt daudz labu rezultātu. Tas bija arī gatavošanās gads energoefektivitātes projektam.

Nozīmīgākie panākumi:

➤ **grozījumi "Notariāta likumā"**, turpmāk vairs nav obligāti jābūt diviem lieciniekiem: ja nedzirdīgā persona pati spēj izlasīt aktu un rakstīt, viņai pašrocīgi jāuzraksta, ka aktu izlasījusi un tas pareizi izteic viņas gribu;

➤ **izdevās panākt – Veselības aprūpes finansēšanas likumā** noteikts, ka tiesības saņemt veselības aprūpes pakalpojumus

valsts obligātās veselības apdrošināšanas ietvaros ir personām arī ar III grupas invaliditāti (sākumā to paredzēja tikai 1. un 2. invaliditātes grupai);

➤ **Izglītības likums papildināts ar normu par mācībām zīmju valodā.** Skolās, kuras īsteno speciālās izglītības programmas bērniem ar dzirdes traucējumiem, kā arī citās izglītības iestādēs, kurās nodrošināta atbilstoša mācību vide, **izglītību var iegūt latviešu zīmju valodā;**

➤ **Jauns pakalpojums** – Dzirciema aptiekā e-tulks;

➤ Sekmīgi realizēts apjomīgais LNS projekts **"Vēsturiskais ceļš uz simtgadi"**;

➤ **Godam nosvinēta Latvijas simtgade** ar lielu teātra izrādi, kurā izdzīvoti mūsu valsts vēstures notikumi;

➤ **Pilnībā legalizētas telpas**, kuras siltinās energoefektivitātes projektā;

➤ **legūts finansējums** priekš 2019. gada laikrakstam "Kopsolī" un videoziņām.

Galvenie trīs veicamie uzdevumi

2019. gadā iesniegt energoefektivitātes projektu un veiksmīgi uzsākt tā realizāciju,

uzsākt darbus LNS simtgades svinībām un sarīkot LNS RB pārvēlēšanu sapulces un konferences.

Vēlējums un pateicība

Laiks rit bezkaislīgi un neatkarīgi no notikumiem mūsu dzīvē. Tuvojoties gadumijai, atskatāmies uz paveikto un ceram, ka nākamais gads būs labāks par iepriekšējo. Ticu, ka kopīgiem spēkiem spēsīm efektīvi strādāt un izpildīt mums uzticētos pienākumus.

Gaidot svētkus, izsaku pateicību visiem LNS un LNS kapitālsabiedrību darbiniekiem, kā arī īpašu pateicību visiem LNS brīvprātīgajiem par gadā paveikto. Ikviens ir pielicis savu roku mērķu sasniegšanā, un tas ir ieguldījums jūsu pašu un arī pārējo biedrības biedru labā. Es būtu gandarīta, ja kādreiz nākotnē biedri atzinīgi vērtētu un atcerētos mūsu darbus.

Sirsnīgus un jauku domu piepildītus Ziemassvētkus un laimīgu 2019. gadu visiem mūsu LNS Goda biedriem, biedrību biedriem, brīvprātīgajiem un darbiniekiem! Vēlu izturību, veselību un darba prieku turpmāk. ▲

Sandra Gerenovska

Latvija likteņa vējos

17. novembrī KC Rītausma pieredzēja ievērojamu notikumu – izrādi "Latvija likteņa vējos", kas bija vēl viens LNS veltījums Latvijai simtgadē.

Tālāk lasiet 4. lpp.

Atvadoties

IVETA LĀCE - MIEŽĪTE

(16.08.1968 – 20.11.2018)

Neatliec vēlmi sazināties, jo vēlāk var būt par vēlu!

20. novembrī vakarā pēc darba ienāca prātā doma – jāpiezvana Ivetai, vajadzētu apjautāties, kas jauns... Tomēr aiz noguruma atliku zvanu uz vēlāku laiku. Pēc stundas manā telefonā atskan zvans – man pasaka, ka Ivetiņas vairs nav! Un sarunu nomaina klusums...

Atceros, es saļimu, un man viss cits kļuva vienaldzīgs. Grūti rakstīt par tik dvēseliski bagātu cilvēku dzīves ceļā, kurš tev sirds dziļumiem pieskāries.

No mazām bērnu gaitām Iveta izprata nedzirdīgo cilvēku vēlmes, bija blakus bēdās un priekos. Viņas tulka pieredze ir vairāk nekā 35 gados krāta un dāsni veltīta nedzirdīgiem cilvēkiem. Personīgi man Iveta bija viena no tuvākajām kolēģēm – manuprāt, viņā iekodēts pats īstākais tulka „gēns”! Viņai piemīta īsta oratora spējas un talants vienmēr virzīties uz kaut ko grandiozu un skaistu.

Atceros pirmās tikšanās reizes, kad Iveta gluži kā testēja manas spējas tulka darbā, jo neienācu darba kolektīvā kā nedzirdīgo vecāku bērns un zīmju valodu apguvu un iemīlēju pati, protams, ar nedzirdīgo cilvēku atbalstu. Un te man nāk prātā Ivetas teiktais – „Lai palīdzētu citiem, jāprot palīdzēt sev!”. Īstenībā šiem vārdiem ir ļoti dziļa jēga īpaši tulku dzīvē.

Iveta vienmēr ar mīlestību un cieņu pieminēja savu mīļoto mammu Daci, māsu Līgu un visus tuviniekus, prata patiesi priecāties par kolēģu un visu apkārtējo panākumiem, atrast pareizos vārdus, uz ātro izstāstīt kādu humoriņu, ja kādam nepieciešams uzmundrinājums grūtākā dzīves situācijā. Prata pateikt arī skarbu vārdu, ja kāds rīkojās negodprātīgi. Tāda viņa bija – patiesa un neparasta, mūsu Ivetiņa.

Sirsniņš paldies mūsu visu vārdā Ivetas mammai Dacei Lācei par pasaulei dāvāto tik vērtīgo cilvēku – ne tikai LNS, bet gan visai sabiedrībai dotu iespēju būt kopā ar tik brīnišķīgu un talantīgu dvēselīti, kāda bija Iveta. Vēlamies kopā dalīt viņas tuvinieku sirdssāpes.

Kavējoties atmiņās, acu priekšā ir Ivetas spilgtais izpildījums Allas Pugačovai dziesmā „Miljons rožu!” un arī viņas pirmā melodeklamācija “Atziedi, dvēsele”, ar kuru viņa uzstājās Modo koncertā un mammas 65 gadu jubilejā.

Tieši Ivetai dzima ideja par festivāliem, un 1996. gadā Valmierā notika pirmais lielākais LNS pašdarbnieku saiets. Turpmāk tie notiek katru gadu...

Nepārtrauktā darbībā kā aša spole Iveta ritēja itin visā, kas notika pašu biedrībā, pilsētā un arī LNS. Viņa aktīvi darbojās ledzīvotāju forumā, NVO darbā, bija aktīva dzīvnieku aizstāve, meklējot viņiem mājas.

Iveta paspēja visu ar savu stipro vēlmi būt blakus, un tāda viņa paliks mūsu atmiņā, vienmēr būs mums līdzās – viņas iemītās pēdas nezudīs!

Inese Geduša

LNS valdības kalendārs

21. NOVEMBRĪ LNS prezidente Sandra Gerenovska tikās ar žurnālistu Kristapu Feldmani.

Tikšanās tēma – “Vai dzirdīgiem bērniem jātulko nedzirdīgiem vecākiem?” (par šo tēmu skat. rakstu arī 14. lpp.). Prast zīmju valodu un strādāt par zīmju valodas tulku, vai kādam tulkot zīmju valodā – tās ir divas dažādas lietas. Nedzirdīgiem vecākiem jāsaprot, ka bērns nevar nodrošināt profesionālu tulkojumu, bērns nevar zināt likumus, mūsu valstī noteiktās sociālās garantijas utt., un viņš dzirdīgā teikto var saprast tikai atbilstoši savam vecumam un to nevar pārnest bērnam, jo viņš nav tulks un tulko to, kā sapratis.

Ir jābūt robežai jeb samērīgumam, kad kādu reizi bērns (ņemot vērā viņa vecumu) varētu kaut ko nedaudz iztulkot. Piemēram, divgadīgam bērnam vispār neko nevar lūgt, desmitgadīgam var “lūgt”, lai pasaka kādu vārdu vai teikumu veikalā vai kaimiņiem, ja bērns pats tam labprāt piekri.

Ja bērns baidās vai uztraucas, tad gan spiest nevajadzētu. Nekādā gadījumā nevajadzētu pieļaut, ka bērnam tiek prasīts tulkot seriālus vai kādā pašvaldības vai valsts iestādē.

Ja bērns izsaka vēlēšanos tēlot tulku, kā kādreiz dzirdīgie bērni rotaļājoties spēlē dakterus vai skolotājus, – kāpēc ne, arī vecāks var iesaistīties rotaļās, skatoties, ko bērns vēlas tulkot, nevis ko vecāks vēlas.

Par surdotehnisko palīgīdzekļu pieejamību un pielietojumu Latvijas izglītības iestādēs

26. NOVEMBRĪ LNS prezidente S. Gerenovska, viceprezidente I. Immure, valsts deleģēto sociālo pakalpojumu nodaļas vadītājs E. Vorslovs un SIA “LNS Surdotehniskās palīdzības centrs” izpildītājs E. Bērziņš – Lācis tikās ar NRC Vaivari pētījuma „Situācijas izpēti par esošo situāciju ar tehnisko palīgīdzekļu pieejamību un pielietojumu Latvijas izglītības iestādēs” izstrādātāju pārstāvjiem.

Sarunā pētnieki izzināja LNS vienkli par to, kādas palīdzošās tehnoloģijas ir nepieciešamas bērniem ar dzir-

des traucējumiem izglītības procesā, kādi faktori un apsvērumi jāņem vērā, plānojot izglītības iestāžu nodrošinājumu ar tehniskajiem palīgīdzekļiem, kā organizēt palīdzošo tehnoloģiju apriti izglītības iestādēs, kā sadarboties ar pedagogiem un izglītības iestādēm un citiem jautājumiem.

27. NOVEMBRĪ kopā ar viceprezidenti Inesi Immuri un Brigitu Lazdu piedalījās **Tiesībsarga Invalīdu dienai veltītā pasākumā – konferencē sadarbībā ar Invalīdu un viņu draugu apvienību “Apeiron” un Latvijas Nacionālo bibliotēku.**

Šogad konferences tēma bija **“Vai viegli dzīvot sabiedrībā? Invalīdīte.”** Konferencē diskutēja par deinstitutionalizāciju – sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestādēs esošo personu skaita mazināšanas iespējām un viņu plašāku iekļaušanu darba tirgū un sabiedriskajos procesos.

Šī mērķa sasniegšanā nozīmīga arī darba devēju atvērtība. Patlaban Latvijā 21 992 pilngadīgiem iedzīvotājiem ir noteikta 1. vai 2. grupas invaliditāte garīga rakstura traucējumu dēļ. 4496 cilvēki no viņiem saņem pakalpojumus sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Lai viņu skaits mazinātos, šiem cilvēkiem jāattīsta sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi, kā arī dažādas prasmju apmācību programmas. Izšķiroša loma šo cilvēku tālākajā integrācijā ir darba devējiem, kuri dotu iespēju šiem cilvēkiem sevi pierādīt, un tas viņiem ļautu dzīvot pilnvērtīgi.

Lai panāktu cilvēku integrāciju sabiedrībā, jāturpina veidot tāda sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sistēma, kas nodrošinās garīga rakstura traucējumu skartajiem cilvēkiem nepieciešamo atbalstu viņu dzīvesvietā. Patstāvīgās dzīves svarīgs nosacījums pieaugušam cilvēkam ir spēja gūt finansiālo neatkarību, – tāpat tā ir iespēja strādāt.

Pirms diviem gadiem Latvijā tika veikta darba tirgus pieprasījuma izpēte un darba tirgus prasmju noteikšana cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem un izstrādātas 35 dažādas prasmju apmācību programmas,

Sākumu lasiet iepriekšējā lpp.

kurās apmācības šogad uzsākuši jau 32 cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem. Tomēr ne visi darba devēji patlaban gatavi nodarbināt cilvēkus ar garīga rakstura traucējumiem.

Iecerēts panākt, ka gandrīz puse cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem saņems savā dzīvesvieta sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus, bet aprūpe institūcijās tiks samazināta. LM uzsver, ka šis process veicinās veselīgas, mūsdienīgas sabiedrības veidošanos, kas aicina uz ikvienu cilvēku radzīties līdzvērtīgi, neierobežojot indivīda tiesības uz pašnoteikšanos.

Eiropas Savienības struktūrfondu atbalstīto deinstitucionalizācijas procesu paredzēts noslēgt 2023. gadā. Projektu finansiāli atbalsta. Tam kopumā atvēlēts finansējums aptuveni 91 miliona eiro apmērā.

Arī LNS ar savām biedrībām ir ļoti svarīgi sadarboties ar pašvaldībām, kuras piedalās šajā projektā. Jāapziņo biedri ar garīgā rakstura traucējumiem, par tiem jāsniedz informācija pašvaldībā un jāmēģina viņus iesaistīt šajā projektā. Ir zināmi pozitīvi piemēri, ka arī mūsu biedri veiksmīgi spējuši integrēties sabiedrībā, iekļauties darba tirgū un strādā, piemēram, veikalā. Darba devēji ar viņu darbu ir ļoti apmierināti.

28. NOVEMBRĪ LNS viceprezidente I. Imure piedalījās **Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sēdē,** kas notika Ministru kabineta Zaļajā zālē. Galvenie jautājumi: 1) par pilsoniskās izglītības un sadarbības ar nevalstiskajām organizācijām prasmju iekļaušanu vispārējās izglītības saturā; par NVO ekspertu un izglītības jomas profesionāļu līdzdalību jaunā mācību satura ieviešanā; 2) par Eiropas Savienības fondiem, to skaitā atbalsta iespējām pilsoniskā dialoga veicināšanai nākamajā periodā – 2021. – 2027. gadā.

28. NOVEMBRĪ LNS prezidente **paraksta līgumu** ar Rīgas domes Labklājības departamentu par finansiālu atbalstu LNS projektam "Laika tilts" (notiek 15. decembrī).

29. NOVEMBRĪ Sandra Gerenovska kopā ar LNS Rīgas RB priekšsēdētāju Santu Kesenfeldi Jelgavas pilsētas Sociālajā dienestā **risināja Jelgavas grupas problēmu ar telpām,** kur pulcēties, it īpaši brīvdienās, atzīmējot svētkus. Bija prieks tikt ar Jelgavas pilsētas domes darbinieci Jeļenu Laškovu un pilno zāli ar sociāliem darbiniekiem. LNS pārstāvji sniedza plašu informāciju par LNS un LNS Rehabilitācijas centra pakalpojumiem.

Lielu interesi izraisīja iespēja izmantot tulkus attālināti, kas turpat uz vietas tika arī izmēģināta. Notika vienošanās par turpmāko sadarbību. Sociālā dienesta projektu vadītāja sniedza informāciju par topošiem projektiem

un aktivitātēm. Jelgavas biedri bija pārsteigti, cik daudzas aktivitātes piedāvātas, kurās viņi var piedalīties. Atrisināts arī jautājums par telpām grupas saietiem.

2. DECEMBRĪ kopā ar viceprezidenti Brigitu Lazdu dalība diskusijā "Saeima cilvēkiem ar invaliditāti" (*attēlā*), ko rīkoja Saeimas Sociālo un darba lietu komisija un Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija (LCĪVSO) SUSTENTO, atzīmējot Starptautisko dienu cilvēkiem ar invaliditāti.

Diskusijas galvenā tēma bija sievietes ar invaliditāti un garīga rakstura traucējumiem un viņu vajadzībām.

SUSTENTO vadītāja Gunta Anča norādīja: ignorējot un diskriminējot sievietes ar invaliditāti un garīga rakstura traucējumiem, tiek pārkāptas šo sieviešu tiesības. Vienlaikus tomēr ļoti maz informācijas par to, kas šīm sievietēm Latvijā ir vajadzīgs. Tāpēc nepieciešams pētījums, kas palīdzētu noskaidrot viņu īpašās vajadzības. Nereti aizmirsts par daudziem maziem un vienkāršiem šķēršļiem, ar kuriem saskaras sievietes ar invaliditāti vai ar garīga rakstura traucējumiem. Bieži vien tiek aizmirsts par to, ka, piemēram, vardarbības gadījumā sievietei ar invaliditāti nav iespēja izvairīties un aiziet, bet nedzirdīgai sievietei – piezvanīt un lūgt palīdzību.

Vardarbībai ir daudz un dažādas formas, tostarp par tādu var uzskatīt arī noraidošu attieksmi, ar kādu saskaras sievietē ar invaliditāti, kura vēlas bērnu.

Ļoti svarīgi, lai informācija par sievietēm ar invaliditāti un garīga rakstura traucējumiem nonāktu līdz plašākai sabiedrībai un sabiedrība izprastu, ka runa nav par kaut kādām sievietēm, bet gan par sievietēm, kurām reāli nepieciešama palīdzība.

Veselības ministre Anda Čakša uzsvēra nepieciešamību izglītēt sabiedrību, jo barjeras, kas ir cilvēku galvās, var noņemt tikai ar būtisku sabiedrības izglītošanu. „Iekļaujoša sabiedrība, par ko tagad tiek runāts tik daudz, sākas ar mums visiem,” sacīja politiķe.

Vienlaikusnevajag šausmināties par situāciju, bet meklēt ļoti praktiskus risinājumus, lai uzlabotu šo sieviešu dzīvi. Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas departamenta direktore Elīna Celmiņa norādīja, ka diemžēl Latvijā nav pētījumu par sieviešu ar invaliditāti un garīga rakstura traucējumiem situāciju un

vajadzībām. Bet starptautiskajos pētījumos uzsvērts, ka sieviešu un meiteņu ar invaliditāti vajadzības netiek pietiekami ņemtas vērā.

Līdzšinējos pētījumos pausts, ka sievietes ar invaliditāti nereti atstultas no izglītības, nodarbinātības un citiem sociāli nozīmīgiem procesiem, turklāt saņem arī zemākas kvalitātes veselības aprūpi. Bet Latvijā sievietes dzīvo ilgāk nekā vīrieši, tāpēc arī

sieviešu ar invaliditāti skaits valstī ir lielāks nekā vīriešu ar invaliditāti un būtu svarīgi domāt arī par šīs grupas vajadzībām.

Arī Saeimas Sociālo un darbu lietu komisijas priekšsēdētājs Andris Skride (AP) uzskata – kaut arī mūsdienu sabiedrībā domas par cilvēkiem ar invaliditāti mainās uz labo pusi, joprojām ir daudz darāmā, lai stiprinātu cilvēku ar invaliditāti tiesības un veidotu iekļaujošu sabiedrību.

Labklājības ministrs Jānis Reirs (V) norādīja, ka ir ļoti svarīgi runāt arī par šķēršļiem, ar ko cilvēki ar invaliditāti joprojām sastopas. Arī Reirs norādīja, ka sabiedriskajā domā notiek izmaiņas, tomēr jebkurš vēlētos, lai izmaiņas notiktu straujāk.

Taču politiķi un ierēdņi vieni paši situāciju un attieksmi pret cilvēkiem ar invaliditāti nevar mainīt, un iepriekšējā pieredze ar bērniem institūcijās apliecinājusi, ka ļoti svarīga ir visas sabiedrības iesaiste.

Mediķi un iedzīvotāji jāturpina izglītēt par seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem. Tādēļ nākamgad tiks organizēta izglītojoša kampaņa par šiem jautājumiem un tad informācija būs pieejama arī Braila rakstā un audiomateriālu veidā.

LNS prezidente aizrādīja, ka diemžēl nav minēta pieejas iespēja nedzirdīgām sievietēm. Vai tiešām viņas atkal aizmirstas? Veselības ministrija informēja, ka pagaidām iepirkums nav izsludināts, un solīja paredzēt iespēju arī nedzirdīgām sievietēm nodrošināt informāciju zīmju valodā.

4. DECEMBRĪ LNS valdes sēde.

7. DECEMBRĪ kopā ar LNS sociālo darbinieku Ivaru Kalniņu tikšanās ar Rīgas domes labklājības departamenta pārstāvi Guntu Grīnhofu, kura ļoti daudz palīdzēja sadarbības projektā "Proti un dari". Pārrunāta līdzšinējo sadarbību. Tiek plānots, ka šis sadarbības projekts turpināsies, tikai nedaudz citā virzienā.

LNS cer uz atbalstu arī turpmākai dalībai projektā. Ivars Kalniņš iepriekšējā dienā bija ticis ar visiem projektā iesaistītiem darbiniekiem un vairākums izteica vēlmi turpināt darbu pie šī projekta, jo ir labi rezultāti, daudzi jaunieši iekārtoti darbā, citi integrēti izglītības sistēmā.

17. DECEMBRĪ notika LNS Domes sēde – par to plašāk nākamajā KS numurā! ▲

Sākumu lasiet 1. lpp. **“Latvija likteņa vējos”**

Šoreiz lielākā daļa izrādes norisinājās Lielajā zālē turpat skatītāju acu priekšā. Apmeklētāji bija ieradusies kuplā skaitā – var teikt, ka zāle bija pārpildīta.

Kopā ar savējiem

Pasākums sākās ar valsts himnu, ko izpildīja visi Maigas un Jura Elbrotu vadībā. Tad LNS prezidente Sandra Gerenovska teica pasākuma ievadrunu. Viņa salīdzināja: *“Ja 100 gadi ir cilvēkam, tas ir daudz. Ja 100 gadi ir valstij, tas nav tik daudz.”*

Viņa uzsvēra, ka Latvijas simtgadē kopā pulcējušies gan tuvu un tālu dzīvojošie LNS biedri un zālē ir arī cilvēki, kuri aizbraukuši uz ārzemēm darba meklējumos, bet tagad ieradusies tieši uz valsts svētku pasākumu, lai būtu kopā ar savējiem. Zālē bija vairāki igauņi, lietuvieši, zviedri, briti, norvēģi, somi – viņiem Ivars Kalniņš un Māra Lasmane speciāli tulkoja runātos tekstus no latviešu zīmju valodas uz starptautiskajām zīmēm.

Kopumā – spilgts sniegums

Neparasts un ļoti plastisks bija Jolantas Znotiņas atsevišķais solo uzvedums “Sieviete 100 gados”. Tā emocionāli bagāto sniegumu grūti novērtēt vārdos – tas bija izjūtams ar sirdi. Arī melodeklamācijas bija atbilstoši izvēlētas un labi iekļāvās koncertuzveduma patriotiskajā tēmā: Aldis Ādamsons un Ilva Cibuljska izpildīja dziesmu “Tēvzemei”, ar izteiksmīgu sniegumu “Manai tautai” viņiem pievienojās Ivars Kalniņš, bet Inese Immure un

Juris Elbrots uzstājās ar jau no šova laikiem pazīstamo dzejas fragmentu “Latvju zeme vaļā stāv”.

Vērtīga prezentācija

Tālāk darbība pārcēlās uz prezentācijas ekrānu, kur varēja vērot Latvijas valsts dibināšanas fotogrāfijas un pirmās brīvības cīņas. Uz skatuves kāpa divas vēstures notikumu teicējas Skaidrīte Baure un Elfa Zariņa.

Izteiksmīgā zīmju valodā viņas stāstīja par galvenajiem notikumiem, galvenajiem posmiem Latvijas vēsturē. Visā tālākajā izrādes gaitā prezentācija/stāstījums mijās ar teātra darbībām – mazāk uz skatuves, bet pārsvarā skatītāju zālē.

Atgriešanās pagātnē

Tika izspēlētas ainas no dažādiem Latvijas dzīves posmiem, dejotas attiecīgajā posmā populārās dejas. Aktieri, dejojot, masu skatu dalībnieki bija ģērbusies kā cilvēki atbilstošajā laika posmā. Piemēram, ainā, kas attēlo PSRS veikto Latvijas okupāciju, zālē iebrūk aktieri padomju armijas formās ar automātiem, brutāli uzvedas un dejo krievu dejas.

Tādas emocionālas ainas kā izsūtīšana, karš, padomju un vācu okupācijas norisinājās tik tuvu skatītājiem, ka viņi varēja pieskarties aktieriem.

Stāstījumā pieminēti arī galvenie pasaules notikumi, piemēram, Kubas raķešu krīze 1962. gadā, kad pasaule bija vistuvāk atomkaram.

Vispusīgi tika attēlots Baltijas ceļš 1989.

gada 23. augustā, kad 2 miljoni baltiešu sadēvēs rokās un izveidoja 600 km garu cilvēku ķēdi no Tallinas līdz Viļņai.

Izrādes nobeigumā visi piecēlās kājās, lai nodziedātu neoficiālo Baltijas ceļa himnu “Atmostas Baltija”. Tas bija ļoti labs nobeigums – ar Latvijas, Lietuvas, Igaunijas karogiem uz skatuves un atbilstošiem tautas tērpiem! Daudzi sadēvēs rokās kā kādreiz Baltijas ceļā.

Lielākā vērtība – mūsu cilvēki

Nobeiguma vārdos LNS prezidente Sandra Gerenovska pateicās visiem, kuri sagatavoja šo izrādi. *“Visi pelnījuši Trīszaigzņu ordeni”* – tā viņa novērtēja nedzirdīgo amatiermākslas jauno sasniegumu – tik daudzaptverošu gan izpildītāju, gan satura, gan apmeklētāju ziņā. Prezidente pateicās arī skatītājiem par to, ka atnākuši un visi var būt kopā. *“Jo Latvijā un arī mūsu Nedzirdīgo savienībā lielākā vērtība ir cilvēks”* – tā šo situāciju raksturoja S. Gerenovska.

Laukā debesīs tika palaisti baloni ar simtgades simboliku un visa laba novēlējumiem, vēlreiz kopā uzsaucot saules mūžu Latvijai un LNS!

Sirsnīgā noskaņā risinājās atpūtas daļa ar pārrunām par šo jubilejas uzvedumu, loteriju un milzīgās simtgades tortes baudīšanu – uz Latvijas veselību! ▲

Zigmārs Ungurs

Foto: Valdis Krauklis un Juris Grundulis

Kā radās savijņojošais stāsts par mūsu Latviju

Uz KS jautājumiem atbild režisore Dana Kalpiņa – Geida un Dzintra Kukša.

Kā radās doma par projektu/izrādi “Latvija likteņa vējos”?

Doma par to, ka arī mums, visiem „Rītausmas” amatierkollektīviem, kopā godam jāsigaida Latvijas simtgade, radās jau 2017. gada nogalē.

Scenāriju uzvedumam „Latvija likteņa vējos” veidoja režisore **Dzintra Kukša**. Te bija nepieciešamas pamatīgas vēstures zināšanas, kā arī apzināšanās, kādas ir mūsu iespējas to visu parādīt.

Paldies Rīgas domes Kultūras, izglītības un sporta departamentam par atbalstu, jo, pateicoties šim projektam, radās iespēja izveidot papildapgaismojumu un panākt izrādes oriģinālu izkārtojumu. Projektu veidoja **Dana Kalpiņa – Geida**.

Vai cilvēki atsaucīgi pie-teicās uz masu skatiem?

Pateicoties amatierkollektīvu vadītāju un dalībnieku aktivitātei, **Māras Lasmanes** un **Jauniešu centra** uzaicinājumam sociālajos tīklos, „Rītausmas” Dienas centra atsaucībai, izrādē aktīvi piedalījās daudzi bijušie aktieri, bijušie pašdarbnieki, pašdarbnieku ģimenes locekļi, viņu bērni un visi tie, kurus patiesi ieinteresēja šis projekts.

Visi bija aktīvi, centās no sirds un nedrīkst, nevar kādu izcelt vairāk pārāku par citiem. Protams, ka bija ļoti sarežģīti vadīt tik lielu kolektīvu, bet, pateicoties esošo deju un drāmas kolektīvu dalīb-

nieku palīdzībai, mēģinājumu process sasniedza galamērķi.

Par ko pašiem bija lielākais pārsteigums un prieks?

Sākotnējie mēģinājumi raisīja šaubas, vai vispār tiksīm galā, jo sakarā ar to, ka visu laiku bija jāmotivē uz mēģinājumu procesu koncentrēties nepieradušie dalībnieki nevis plāpāt, bet sekot līdzi notiekošajam – tādējādi zaudējām laiku. Bet, kad iesaistījās esošie pašdarbnieki ar aizrādīšanu, paskubināšanu un cita veida palīdzību, darbs sāka ritēt raitāk un jau pēc mēneša spējām ieraudzīt izrādes aprises, kas sākumā šķita kā neiespējamā misija, – pat bail bija, ka nepaspēsīm tikt līdz galam.

Cik ilgi gatavojāt izrādi? Ko kurš darīja?

Izrādē tika iesaistīti daudzi interesenti, kuri pašreiz nedarbojas „Rītausmas” amatierkollektīvos. Darbs ar aptuveni 60 cilvēku lielu trupu sākās gan tikai pēc Nedzirdīgo dienas, līdz ar to var teikt, ka visa sižetiskā līnija un masu skati tika iestudēti tikai pusotrā mēnesī.

Tāpat jāpiebilst arī, ka ne visi katru reizi bija uz mēģinājumiem, līdz ar to tika mainītas lomas, notika aizvietošanas, bija jāatrisina visāda veida problēmas – tas viss prasīja laiku, nervus, attapību, pacietību... Uhtī – tomēr izturējām!

Paralēli notika arī darbs ar amatierkollektīvu dalībniekiem, lai izkoptu iepriekšējā periodā iestudētās dejas, līdz ar to mēģinājumi bieži ilga pat 5 stundas, neļaujot

„Rītausmas” dežurantiem laikā aizslēgt kultūras namu. Cerams, viņas vairs nedusmojas...

Vai izrādē viss izdevās, kā iecerēts?

Domāju, ka izdevās gan! Pro-tams bija dažas sīkas tehniskas kļūdas, arī aparatūra dažreiz sanīķojās, taču būtībā vajadzētu to uz-tvert ar lēpnumu, ka spējam veikt tik sarežģītas lietas tik ierobežotā budžetā.

Kad paskatās, cik izmaksājuši simtgades pasākumi visā Latvijā, atsevišķos pasākumos pat ap veselu miljonu eiro, tad nevaram nevienam neko pārnest vai pat vainot tehniku, jo tik maza komanda kā mēs ar tik ierobežotām tehniskajām iespējām paveikusi patiešām lielu darbu. Malači!

Uzvedumu sākām gatavot šī gada janvārī. Sākumā tika veidotas dejas, radot tās atbilstoši laikmetam, kuru izrādē vajadzēja atklāt: kara laiks – ievainotie karēviņi dejo ar medmāsām, krievu iebrukums – armijnieku deja utt.

Attēlus un tekstus uzveduma prezentācijai sagatavoja Dz. Kukša, palīdzēja veidot un rādīt prezentāciju – **Valdis Krauklis**. Katram Latvijas simtgades laika posmam tika piemeklētas atbilstošas fotogrāfijas un attiecīga mūzika – ļoti laikietilpīgs un piņķerīgs darbs.

No skaņu un gaismas pulsts izrādi vadīja Dana Kalpiņa – Geida ar dejojāja A. Aluhova atbalstu, jo jau sen “Rītausmā” vairs nav sava tehniskā darbinieka. Jāpateicas tehnikas nomās firmai „RJK” par ilggadēju sadarbību, jo vadītājs **Kristaps Bunga** vienmēr nāk

pretī un nodrošina nepieciešamo apgaismes tehniku pat, tad ja mūsu budžets ir niecīgs.

Tērpus palīdzēja atrast no mūsu drāmas ansambļa tērpu noliktavās gados savāktā un piemērot katram uzveduma dalībniekam mūsu ilggadīgā drāmas ansambļa aktrise **Inguna Māra Čauna**. Paldies viņai par ilgajām stundām, ko Inguna pavadīja, rokities pa tērpu labirinti, tos sakārtojot un sistematizējot.

Arī paši dalībnieki, kolektīvu vadītāji un citi atsaucīgi cilvēki izmantoja savas un savu paziņu un radnieku ģimeņu relikviju, tērpu un rekvizītu rezerves, kā arī notika sadarbība ar muzejiem, lai piemeklētu attiecīgas lietas laikmeta atklāšanai, piemēram, karavīru piederumus, PSRS karogu utt. Interesanti, cik daudzi cilvēki ir saglabājuši veco laiku liecības... Bez autentiskiem tērpiem un aksesuāriem, ko izmantoja arī dekorācijās, izrādē nevarētu panākt senatnes elpu.

Vizuālo noformējumu un nepieciešamos rekvizītus veidoja **Aldis Ādamsons**, paldies arī viņa palīgiem, kuri zīmēja, grieza, līmēja utt. Kopā mēs varam tikt daudz!

Brigita Lazda tulkoja izrādi no zīmju valodas balsī. Šis bija ļoti sarežģīts uzdevums, jo abas uzveduma teicējas pamattekstu bija pārveidojušas atbilstoši zīmju valodas gramatikai un tulkam tādēļ ir ļoti sarežģīti sekot tekstam. Kā arī izrādē darbojās ļoti daudz aktieru, kuri reizi pa reizi zīmju valodā ko teica, bieži vien reizē, kā arī skatuves dažādās malās, līdz ar

Tālāk lasiet nākamajā lpp.

Sākumu lasiet iepriekšējā lpp.

Projekta radošā darba komanda – no kreisās: Brigita Lazda, Inguna Māra Cauna, Valdis Krauklis, Dana Kalpiņa-Geida, Aldis Ādamsons, Dzintra Kukša

to tulkam darbs te bija ļoti grūts. Paldies Brigītai, jo ne katrs tulks to spētu.

Dejām horeogrāfiju veidoja Dana Kalpiņa-Geida jauniešu deju kolektīvam un Aldis Ādamsons vidējās paaudzes deju kolektīvam. Muzikālo noformējumu uzvedumam un mūziku dejām piemeklēja Dz. Kukša.

Vai nācās pēc izrādes uzklau-sīt atsauksmes? Kādas tās bija?

Pēc izrādes dzirdējām un lasījām pārsvārā labus vārdus – par to, kā gan tik īsā laikā spējam iestudēt tik grandiozu uzvedumu. Neskatoties uz 2,5 stundu garumu, visu laiku bijis interesanti, jo ļoti saturīgs gan stāstījums ar prezentāciju, gan katra laikposma attēlojums darbībā.

Lielākais gandarījums laikam ir par to, ka jaunieši vēl un vēl mums pārjautāja, vai tiešām toreiz tā bija, kā uzvedumā parādīts, un viņi teica, ka beidzot izpratuši Latvijas vēsturi. Dzirdējām pozitīvas atsauksmes gan no dzirdīgiem, gan nedzirdīgiem, tātad esam trāpījuši desmitniekā!

Viens pārmetums gan bija – izrādes

laikā bija piefiksēts, ka zīmju valodas teksts brīžiem nesakrīta ar tulka balstī runāto. To jau skaidroju iepriekš, ka tulkam nav iespējams 100% nolasīt tekstu no aktieriem, tāpēc ir jāizmanto režisora sarakstītais scenārijs. Aktieri tekstus pārveido, piemirst, papildina u.tml. Tas

nav ne labi, ne slikti – galvenais, ka vēstures fakti nodoti korekti un starp informāciju nav pretrunu.

Mūsu cilvēkos vienmēr dzīvs ir radošais gars, un tāpēc tautai kopā būšanas un svētku atzīmēšanas vēlme nekad neizsīks. Lielākais pārsteigums, ka mums tiešām pieteicās tik daudzi brīvprātīgie aktieri, īpaši par senioriem

un jauniešiem prieks. Cerams, ka viņi iesaistīsies arī turpmākajos projektos, kas jau ir padomā! ▲

RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS
UN SPORTA DEPARTAMENTS

Skatītāju vērtējums

ANITA GRAHOĻSKA: Izrādi "Latvija likteņa vējos" apmeklējām visa ģimene, tātad visas trīs paaudzes – es, mamma un omīte, un tas bija tā vērts! Pārsteigums bija gan lielais apmeklētāju skaits, gan pati izrāde.

Visu izrādes laiku mums bija ļoti interesanti un aizraujoši. Izrāde bija kā vēstures stunda, kā personisks pārdzīvojums, jo katra no mums bija izdzīvojusi kādu no izrādē attēlotajiem laika periodiem. Caur parādītajiem notikumiem, ballēm un krāsainām dejām mēs atgriezāmies savas bērnības laikā. Omīte vēl ilgi pēc izrādes apsprieda padomju laiku grūto dzīvi, bet mamma bija gatava pievienoties hipiju dejai.

Es skatījos, kas un kā kādreiz noticis, un man bija mazliet žēl, ka, piemēram, neesmu piedzīvojusi trakos Rock&Roll (rokenrola) laikus – tas būtu super! Četras izrādes stundas aizlidoja kā vēja spārnēm, un atmiņas palikušas pozitīvas, lieliskas un pacilājošas sajūtas.

Izsaku apbrīnu izrādes veidotājiem, deju, mūzikas un kostīmu autoriem, kā arī visiem dalībniekiem, abām vadītājām – visiem, visiem par milzīgo darbu un laiku, ko veltījāt mums – skatītājiem. Liels paldies par to, ka tagad vairāk zinu par Latvijas 100 gadiem!

DACE MENĢELE: Man viss pasākums patika. Izrāde bija sagatavota ļoti pārdomāti. Daļa no attēlotajiem laikiem bija arī mana bērnība, jaunība, skolas laiks... Tas laiks nav aizmirstams.

Izrādi vēroju no augšas, sēdēju balkonā un tāpēc labi redzēju visu darbību zālē. Bet tie, kuri sēdēja zālē aizmugurē, tiem bija grūti redzēt, kas notiek zāles priekšējā daļā. Tāpēc domāju, ka varēja vairāk arī uz skatuves parādīt.

Izrāde ietekmēja arī emocionāli, piemēram, bija skumji vērot izsūtīšanas ainas. Jo mans tēvs un citi radnieki arī tika izsūtīti. Iepriecināja tā sajūta, kas nāca atmiņā par jaukajiem astoņdesmitajiem gadiem – tie bija Mikrofona laiki, kad tālaika skaistās dziesmas parakstījām sev klādēs.

DZINTRA INTSONE: Visi mūsu ģimenes locekļi apmeklēja pasākumu Rītausmā, kas bija veltīts Latvijas 100. dzimšanas dienai. Noskatījāmies izrādi "Latvija likteņa vējos", kur nedzirdīgie pašdarbnieki kuplā skaitā lieliski iejutās savās lomās, attēlojot mūsu valsts notikumus dažādos laikos. Tas bija aizraujošs stāsts, kas atklāja, kas ar Latviju noticis daudzu gadu gaitā.

Mazmazmeiņām arī patika, vēroju, ka viss viņām likās interesants un saprotams – tik uzskatāmi un izteiksmīgi bija parādīti mūsu valsts vēsturiskie notikumi. Aktierkolektīvs zālē darbojās saskaņoti – katrs savā lielākā vai mazākā lomā iejutās lieliski!

Pēc izrādes turpinājās atpūtas daļa ar patīkamiem pārsteigumiem: foto konkursa uzvarētāju apbalvošana, loterija, jaunās rotaļas, dejas, viktorīnas, beigās milzīga Latvijas jubilejas torte ar brīnumsvēcītēm.

Liels paldies šo svētku sagatavotājiem!

PATEICĪBA

Izrādē piedalījās ap 60 cilvēku. Darbiniekus jau pieminējām, taču daudz ko paveica arī vārdā nenosauktie „neredzamie gariņi”, kas, piemēram, kārtēja daudzas organizatoriskas lietas – kā telpu un rekvizītu sagatavošana, dalībnieku apziņošana, afixu izveide utt.

Visiem, visiem par to paldies! Katra ieguldījums Latvijas simtgades atzīmēšanā bija nozīmīgs ieguldījums kopējā pozitīvā rezultāta sasniegšanā.

LNS notikumi – 2018

JANVĀRĪ

- Nedzirdīgie un vādzirdīgie jaunieši iekļaujas Rīgas Domes projektā "PROTI UN DARI!".

FEBRUĀRĪ

- Smiltenes RB nedzirdīgie deju dejotāji piedalās starptautiskā deju festivālā Lietuvā, Kauņā kopā ar deju grupu "Just Us".
- Jauniešu centra pārstāves piedalās EUDY līderu tikšanās pasākumā Slovākijā.
- Ēnu dienā LNS viesojas Valmieras Gaujas krasta vidusskolas – attīstības centra 10. un 11. klases skolēni.

MARTĀ

- Eiropas Zīmju valodas forumā tulu apmācībās Milānā piedalās Ivars Kalniņš un Māra Lasmane.
- Liepājas RB realizē projektu "Lai staro dzīvesprieks mūsu Liepājā" (no 1.marta līdz 30. decembrim).
- Tukumnieki sāk realizēt projektu "Tukumā un ap Tukumu" – (no 1.marta līdz 20. decembrim).

APRĪLĪ

- Rītausmā ievērojams pasākums par godu 45. gadskārtai kopš nedzirdīgo amatiermākslā sācies jauns žanrs – dziesmu izpildīšana zīmju valodā.
- Atbalstīts Kuldīgas projekts "Pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas". Realizācija no 1. jūnija līdz 30. oktobrim.
- Programmas "Erasmus+" ietvaros Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra apstiprina finansējumu LNS projektam "Baltijas nedzirdīgo jauniešu ceļš".

MAIJĀ

- No 3. līdz 6. maijam Rītausmas deju dejotāji projekta "Izdejojot valodu Madridē" ietvaros sniedz vieskoncertu Spānijā, Madrides nedzirdīgo organizācijā.
- Liepājas biedrības 70 gadu jubileja nosvinēta divkārt – savā biedru lokā 10. aprīlī, bet lielākā pasākumā ar viesu piedalīšanos – 12. maijā.
- Pirmoreiz notiek VUGD trauksmes sirēnu gatavības pārbaude, nosūtot tsiņu LNS biedriem.

JŪNIJĀ

- 2. jūnijā Valmierā notiek LNS 22. amatiermākslas festivāls – jau

trešais šajā pilsētā. Festivālā piedalījās 14 pašdarbības kolektīvi ar 23 dažādiem priekšnesumiem.

- 16. jūnijā LNS amatiermākslinieki un LNS viceprezidente Inese Immure piedalās Lietuvas Nedzirdīgo kultūras festivālā, kas veltīts Lietuvas simtgades jubilejas svinībām.
- 29. jūnijā SIVA koledžu absolvē un zīmju valodas tulka diplomu saņem 7 absolventi.

JŪLIJĀ

- Domes sēdē otro reizi groza LNS budžetu, palielinot ienākumus, bet vēl vairāk – izdevumus.
- Par Dienas centra "Rītausma" vadītāju apstiprināta Gunta Birnīte.

AUGUSTĀ

- Pirmoreiz LNS biedrs startē LR Saeimas vēlēšanās – Rītausmā tikšanās ar deputātu kandidātu Edgaru Vorslovu.

SEPTEMBRĪ

- LNS ar daudziem pasākumiem atzīmēta Starptautiskā nedzirdīgo nedēļa/diena. Pirmoreiz notiek Starptautiskās zīmju valodu dienas atzīmēšana (23.09).
- Pirmoreiz uzņemts video zīmju valodā – Lūgšana jeb Tēvreizē, ko izpilda 7 mācītāji.
- Saeima izdara grozījumus Izglītības likumā – skolās, kuras īsteno speciālās izglītības programmas bērniem ar dzirdes traucējumiem, izglītību varēs iegūt latviešu zīmju valodā.
- Ieviests jauns pakalpojums: Dzirciema aptiekā Rīgā var izmantot e-tulku.
- Svinīgi noslēdzas projekts "Vēsturiskais ceļš uz simtgadi", kurā iesaistīti ap 100 cilvēku, sagatavoti 9 videosižeti 38 videomodeļu izpildījumā.

OKTOBRĪ

- LNS prezidente Sandra Gerenovska piedalās EUD seminārā un Ģenerālajā asamblejā Vīnē.
- Helsinkos notiek nedzirdīgo zīmju valodas skolotāju tikšanās. Latviju tajā pārstāv Iloņa Liniņa, Velta Kleina, Skaidrīte Baure un Inese Immure.
- Jauniešu centra pārstāvji piedalās Baltijas nedzirdīgo jauniešu trešajā festivālā Tallinā.
- Spānijā, Valensijā Eiropas pirmajā

Nedzirdīgo sieviešu forumā Latviju pārstāv LNS viceprezidente Inese Immure.

NOVEMBRĪ

- LNS vadība piedalās Tiesībsarga organizētā konferencē.
- LNS valde Elvīras ielā 19, Rīgā organizē 100 košumkrūmu stādīšanu par godu Latvijas simtgadei.
- Jauniešu centra fotokonkursā "Latvijas simtgadei" pirmo vietu iegūst Artis Ozols.
- Rītausmas amatiermākslas kolektīvi demonstrē grandiozu izrādi – veltījumu mūsu valsts simtgadei "Latvija likteņa vējos".
- Veiksmīgas sadarbības rezultātā ar Kultūras ministriju zīmju valodā iztulkots videomateriāls kritiskās domāšanas un mediju pratības apguvei.

DECEMBRĪ

- LNS vadība Saeimā piedalās diskusijā "Saeima par invaliditāti".
- Atskats uz 2018. gadā paveikto darbu – svētku sarīkojums projekta "Laika tilts" ietvaros.

2018. gadā realizēti šādi projekti:

- "Proti un dari!"
- „LNS darbības stiprināšana – 2018”
- „Piederam Latvijai” (Kuldīgā)
- „Baltijas nedzirdīgo jauniešu ceļš”
- "Lai staro dzīvesprieks mūsu Liepājā!"
- „Izdejojot valodu Madridē”
- "Tukumā un ap Tukumu!"
- "Vēsturiskais ceļš uz simtgadi"
- „Latvija likteņa vējos”
- "Laika tilts"

Paldies projektu finansētājiem un sadarbības partneriem! Tie ir:

- Sabiedrības integrācijas fonds;
- Valsts kultūrkapitāla fonds;
- Kultūras ministrija;
- ES programma "Erasmus+";
- Baltijas Bērnu fonds;
- Tukuma novada dome;
- Liepājas pašvaldība;
- Rīgas Domes Labklājības departaments;
- Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departaments.

Liepājā godina jubilārus

10. novembrī Liepājas biedrības biedri kuplā skaitā sanāca uz svinīgo pasākumu „Zelta briedums Latvijas simtgadē” (augšējā pa kreisi).

Lielo valsts svētku noskaņā tika atzīmēta Latvijas simtgade un reizē godināti gada jubilāri – Juris Spēkainis-Spēkais, Elmārs Sesks, Gundega Paņko, Zaiga Joce, Ēriks Vācis, Vladimirs Grenevičs un Armands Dirnēns.

Lai uzstātos pasākumā, no Rīgas atbrauca arī Rītausmas trio, un, lai sveiktu gaviļniekus, ieradās LNS viceprezidente Brigita Lazda.

Pasākuma galvenais organizators – Aldis Ādamsons. ▲

Rīgas RB – novembra notikumi

14. novembrī Rīgas biedrība organizēja tematisku pasākumu “Latvijas dzimšanas diena” ar vairāk nekā pussimt dalībniekiem.

Rīgas biedrības priekšsēdētāja Santa Kesenfelde sanākušos uzrunāja ar sirsnīgu veltījumu par godu Latvijai. Pēc tam Līga Pauniņa sniedza prezentāciju par Latviju.

Līga stāstīja par Latvijas atsevišķiem vēstures notikumiem, par valsts simboliem, to autoriem, piemēram, par Latvijas himnas autoru Baumaņu Kārli, Latvijas karoga autoru – grafiķi Ansi Cīruli, Brīvības pieminekļa autoru – tēlnieku Kārli Zāli u.c.

Kopā visi zīmju valodā izpildīja Latvijas himnu „Dievs, svētī Latviju”.

Pasākuma noslēgumā tika uzspēlēta kompetences spēle ar 12 jautājumiem par tēmu “Cik daudz tu zini par Latvijas simboliem?”.

25. novembrī visās Latvijas kapsētās ar Sveiču vakaru tika atzīmēta Mirušo piemiņas diena. Rīgas biedrības valdes locekles apmeklēja Rīgas Brāļu kapus, lai godinātu un pieminētu visus mūžībā aizgājušos Rīgas

biedrus – to vidū arī LNS un Rīgas RB Goda biedrus. Tika iedegtas sviecītes un pieminēti aizgājēji. ▲

Iesaka apmeklēt Melngalvju namu

Rīgas biedrības Ziemeļu grupas 20 biedri savas priekšsēdētājas Karmenas Ikaunieces vadībā 1. decembrī apmeklēja Melngalvju namu.

Gida pavadībā ekskursanti apskatīja dažādas skaistā nama telpas, no pagraba un noliktavas virzoties uz augšu pa šaurām kāpnēm uz daudzām greznām telpām. Redzējām arī telpas, kur dažus mēnešus strādājis Valsts prezidents Vējonis ar saviem darbiniekiem, kad prezidenta pilī notika remonts.

Gida stāstīto tulkoja Maiga Grahoļska. Ļoti interesanti bija uzzināt Melngalvju nama vēsturi. Varēja arī fotografēt (augšējā pa labi).

Kopīgs atzinums – bija vērts apmeklēt šo populāro Vecrīgas namu! ▲

Jauniešu centra aktivitātes

20. oktobrī Baltijas nedzirdīgie jaunieši tikās savā trešajā festivālā – tas norisinājās Tallinā, Igaunijā – kultūras namā “SALME” sapulcējās vairāk nekā divsimt jauniešu no dažādām Eiropas valstīm.

Baltijas Nedzirdīgo jauniešu festivāls pirmo reizi notika 2014. gadā Lietuvā, Kauņā. Otrais bija 2016. gadā Rīgā, Latvijā. Uz trešo tikšanos ieradās arī Baltijas jauniešu organizāciju vadītāji. Viņi teica festivāla ievadrunas.

Festivāla programma bija daudzveidīga – trijās zālēs uzstājās 8 nedzirdī-

gie lektori no Baltijas un citām Eiropas valstīm.

Latvijas nedzirdīgo jauniešu pārstāve Madara Indriksone dalījās pieredzē ar sava uzņēmuma “Poga Rotā” veiksmes stāstu (apakšējā attēlā). Viņa savus darbus parādīja noslēguma modes skatē.

Festivāla laikā darbojās arī bērnu stūrītis, lielajā zālē varēja aplūkot organizāciju stendus.

Nākamā tikšanās plānota 2020. gadā Lietuvā.

2. – 15. novembrī notika LNS Jauniešu centra organizētais foto konkurss “Latvijas simtgadei”. Varēja piedalīties ne tikai jaunieši, bet ikviens nedzirdīgs/vājdzirdīgs foto entuziasts.

Kārtam dalībniekiem vajadzēja iesūtīt konkursam savas foto-grāfijas, kas uzņemtas Latvijā, – gan dabas ainavu, gan portretus, gan pasākumu un citas.

Fotokursam pieteicās 15 dalībnieki ar 38 bildēm. Jauniešu centra Facebook lapā notika balsošana – fotodarbus varēja aplūkot un nobalsot, uzspiežot Like (man patīk).

Facebook iegūtās balsis kopā ar žūrijas vērtējumu deva šādu rezultātu:

pirmo vietu ieguva Artis Ozols ar skaistu Rīgas skatu miglā. Otrā vietā Anitai Grahoļskai par bildi ar vistu. Bet trešo vietu ieguva Rūta Bernaua, kuras fotogrāfijā attēlots Latvijas oficiālais simbols – mārīte.

Jauniešu centrs arī turpmāk sola konkursus par citām tēmām. ▲

Informāciju sniedza: LNS Jauniešu centrs, Krista Kristīne Magone, Gundega Paņko, Līga Pauniņa, Santa Kesenfelde.

Foto: Diāna Greneviča, Santa Kesenfelde, Rūdolfs Kesenfelds.

Dienas centrā „Rītausma” vērtīgas nodarbības

Rīgas domes Labklājības departaments sadarbībā ar SIA “Onplate” piedāvāja dienas centra „Rītausma” klientēm apmeklēt nodarbību ciklu par fizioloģiskām un emocionālām pārmaiņām sievietes ķermenī, sasniedzot 40 gadu sliekšni.

Pirmais nodarbību cikls sākās ar lekciju, ko sniedza pazīstamā ģimenes psiholoģe Aina Poiša (*attēlā vidū*). Nodarbības apmeklētājas ieguva informāciju par pašmotivāciju un pašvērtējumu, Tika aplūkota arī tēma par šķiršanās pārdzīvošanu un negatīvās pieredzes pārvēršanu pozitīvā pamatā jaunas dzīves sākumam. Vienmēr jāiet cilvēkos, jāveido kaut kas jauns dzīvē. Klientes saņēma atbildes uz saviem jautājumiem.

Pēc tam sekoja uztura speciālistes Gītas Ignates lekcija par veselīgu uzturu, savukārt ginekoloģe Karīna Elksne skaidroja, kādas pārmaiņas sagaida sievieti pusmūžā, bet sporta speciāliste Ieva Krūmiņa pastāstīja par fizisko aktivitāšu nozīmi ikdienā jebkurā vecumā.

Pēdējā cikla nodarbība bija senioriem, jo, paliekojot vecākiem, sāk rasties dažādas slimības. Kopā visi klātesošie praktiski apguva vingrojumus, kurus ie-

teicams veikt regulāri ikdienā.

Otrs lielais nodarbību cikls bija mākslas terapijas nodarbības dienas centrā „Ābeļziedis”, kur bija iespēja izpausties radoši – zīmēt, līmēt, veidot plastilīnā utt.

Beigās visi saņēma mazu dāvanu – mandalu krāsojamo grāmatu.

Galvenie ieguvumi pēc mākslas terapijas nodarbības – savas varēšanas apzināšanās, pašvērtējuma celšanās.

Ja arī jūs vēlaties piedalīties mākslas terapijas nodarbībā, ejiet uz dienas centru „Rītausma” pieteikties – nākamgad atkal sarīkosim šādu mākslas terapijas nodarbību.

Nodarbības tiek īstenotas Eiropas Savienības Sociālā fonda projekta Nr.9.2.4.2./16/1/021 “Mēs par veselīgu Rīgu – daudzveidīgi un pieejami veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi!” ietvaros.

Sīkāka informācija par šo un citām projekta aktivitātēm pieejama mājas lapā www.veseligsridzinieks.lv. ▲

Gunta Birnīte

Foto: Sigita Ķikure,

Edīte Brencē, Arta

Birzniece-Sīliņa

Pateicība

*Gadi aizpalo, pamāj sveikas un iet,
Bet skaistākos brīžus sirds patur,
Lai tie atmiņās zied...*

Sirsniņi pateicamies par mūsu godināšanas skaisto pasākumu “Zelta briedumā” – rīkotājiem, pašdarbniekiem, brīvprātīgiem palīgiem. Paldies viesiem un sveicējiem par uzmanību un rūpēm, par ziediem un dāvanām, par visu, kas notika, lai mēs justos patiešām labi.

Pateicas: Zinaida Pantja, Egīls Smalkis, Juris Elbrots, Juris Veidemanis, Kornēlija Holmberga

UZMANĪBU!

Ja gribi uzvarēt erudīcijas konkursos – Lasi!

Lasi vairāk!

Lasi un uzzini vairāk par citiem!

Lasi arī “Kopsoli”! Jo:

- No kurienes ņemam ziņas par LNS vēsturi? – No “Kopsoli”!
- Kur var atrast tādu informāciju, kas nav nekur citur? – “Kopsoli”!
- Tavs vārds saglabāsies LNS vēsturē, ja par tevi būs rakstīts – kur? – Kopsoli”!

Ja vēlaties saņemt “Kopsoli” iespēstā variantā, abonējiet Latvijas Pastā (14,89 eiro/gadā) un to saņemsiet mājās pastkastītē.

Var pasūtīt arī saņemšanai uz vietas – Informācijas nodaļā, LNS Rehabilitācijas centrā vai Rītausmā (13,44 eiro/gadā).

**Uz tikšanos KOPSOLI
lappusēs – 2019!**

Autoskola MOBILIZING informē

Aicinām uz auto kursiem personas ar dzirdes traucējumiem 11.01.2019. otrdienās, piektdienās no pl. 18.00 līdz 22.05 Pirmā tikšanās piektdienā 11.01. „B” kategorija latviešu valodā. Teorijai tikai 40 EUR, 3 braukšanas dāvanā!

Kur notiks? – Graudu ielā 68 A, Augstskolā “Turība Biznesa HUB” telpās

Pasniedzējs: Rūdolfs Jēkabsons

Tulks: Ārija Medne

Intruktore/ arī autoskolas direktore: Santa Beitāne
Mob.tel. 23375808

Sīkāka informācija www.mobilizing.eu

E pasts: mobilizing@inbox.lv

Pieteikties pie Vitas Alksnes LNS RC

Mob.tel. 26438412

Atbalsta persona dzemdībās – tas vairs nav jaunums

Par savu pieredzi stāsta Zane Tetere – četru bērnu māmiņa: “Agrāk man dzemdībās nebija asistenta, tāpēc bija ļoti grūti. Nezināju, ka šajā svarīgajā dzīves gadījumā varu izmantot asistenta pakalpojumus.

Pirmajās dzemdībās ar mani kopā bija mamma. Pēc tam divās bija viena pati. Bet ceturtajā reizē ar mani kopā bija asistente Gunta Birnīte, un tas jau bija daudz labāk – tā bija reizē profesionāla, ieinteresēta un cilvēcīga attieksme, turklāt labā, man saprotamā zīmju valodā.”

Kopsoli uzaicināja GUNTU BIRNĪTI uz interviju. Viņa stāsta!

2012. gadā tika publicēts aicinājums LNS mājaslapā projekta „Nepalikt vieniem klusumā” ietvaros pieteikties 5 dzirdīgām sievietēm ar zīmju valodas zināšanām apmeklēt kursus Dienas centrā, lai viņas varētu sniegt nedzirdīgām māmiņām atbalsta pasākumus dzemdību laikā.

Pārdomāju šo iespēju un sapratu, ka to ļoti vēlos darīt, tāpēc, ilgi nedomājot, pieteicos. Mācības norisinājās 9 mēnešus, un beigās ieguvu apliecinājumu par tiesībām šī aroda pielietošanai praksē.

Pirmās dzemdības kā atbalsta personai

Tas bija 2013. gada 30. augusts, kad biju līdzās Raivim Virtigam un Lienei Bērziņai, kad viņu ģimenē gaidīja mazulī. Tās bija manis pieņemtās pirmās dzemdības, tāpēc ļoti satraucošas kā jau ugunskrīstībās.

Kopumā ar viņiem pavadīju garas dzemdību stundas un kopā visu ļoti labi paveicām. Kad mazulītis bija sagaidīts un ar vecākiem pārvests uz pēcdzemdību nodaļu, devos mājās raudot – tās bija nevaldāmas emocijas,

kuras tajā brīdī nāca laukā. Sapratu, ka tas ir mans aicinājums – būt līdzās dzemdībās nedzirdīgai sievietei.

Kopumā sagaidīti jau 10 bērniņi

Šis gads bija īpaši bagāts, sagaidījām 5 mazulīšus. Katras dzemdības ir īpašas, katrā reizē, kad esmu klāt, kaut kas ir savādāk un es katreiz kaut ko jaunu iemācos, jo nav divu vienādu procesu. Pret šo darbu izturas ļoti nopietni, bet vienmēr atceros, ka galvenā ir nedzirdīgā māmiņa, un cenšos darīt visu, lai viņai būtu skaista pirmā tikšanās ar mazulīti.

Kad iedomājos par kādu no šīm māmiņām, tad prātā nāk visdažādākie gadījumi: ģimeniskākās dzemdības (līdzās tētis), medītejošā māmiņa, skaļākā māmiņa, harmoniskākā māmiņa, grūtākā māmiņa, raudošākais tētis utt.

Kā notiek bērniņa dzimšanas process?

Kad nedzirdīgā sieviete izvēlas mani par atbalsta personu, tad visu laiku līdz pat dzemdībām uzturu ar viņu virtuālu kontaktu, atbildu uz visiem viņas jautājumiem. Tiekamies klātienē, sastādām dzemdību plānu, informēju par to, kas nepieciešams līdzī uz slimnīcu.

Bieži vien eju līdzī uz visām grūtnieču vizītēm pie ārsta. Parasti 2 nedēļas pirms noteiktā dzemdību datuma nebraucu tālu ārpus Rīgas, telefonu no rokām neizlaižu 24 stundas dienā. Māmiņas jebkurā laikā drīkst zvanīt tik ilgi, kamēr atsaucos.

Kad pienāk ziņa – sākas, esmu pieejama uzreiz un saucu ātro palīdzību. Ja ārsta nav klāt, esmu visu laiku kopā ar nedzirdīgo sievieti – pamasēju, palīdzu atslābināties dušā, novelku/uzvelku zeķītes, iedodu padzerties, daru pilnīgi visu, pat sanitāra darbu.

Bērņa dzimšanas brīdī palīdzu arī medicīniskajam personālam padodu kādu instrumentu, uzvelku cimdu, pieturu utt.

Interesanti: ja man pašai ņem asinis no vēnas, esmu ģībusi, bet dzemdībās, redzot asinis vai ķirurģiskas manipulācijas, man slikti nav. Reiz pat piedalījos akūtā ķeizargriezīenā, redzēju pilnībā visu.

Kad bērniņš sagaidīts, tad vēl 2 – 3 stundas esmu kopā ar jauno ģimeni un tikai tad dodos prom, tomēr nākamā dienā vienmēr vēl aizskrienu apraudzīt „savu” (man visi mazulīši ir kā savējie) mazulīti un māmiņu, pēc tam pie ģimenes ciemos dodas pēcdzemdību atbalsta persona Arta Birzniece – Siliņa.

Grūtības, strādājot šo darbu

Grūtības ir jebkurā darbā. Šajā nekad nav iespējams prognozēt, vai tās būs 8 stundas

prom no mājām vai daudz vairāk. Garākās dzemdības man bijušas 33 stundas, kurās visu laiku biju uz vietas. Tādos brīžos mans atbalsts bija Dienas centra agrākā vadītāja Diāna Zālamane – Leite, kura mani vienmēr uzklausa.

Man šis darbs patīk, es to mīlu un jūtu, ka esmu īstajā vietā! Noteikti gribētu apmeklēt vēl kādus kursus tieši šajā jomā.

Māmiņas, man jums ir viens lūgums – ja gaidāt bērniņu, lasiet literatūru par grūtniecību, par dzemdībām, par bērna kopšanu, nāciet un jautājiet Dienas centrā par visu, kas saistīts ar bērna nākšanu pasaulē. Mana pieredze rāda, ka daļa māmiņu nelasa un par to daudz ko nezina.

Kas var saņemt šo pakalpojumu?

Atbalsta personas pakalpojumus dzemdībās šobrīd var saņemt tikai Rīgā deklarējušās māmiņas. Ir bijis gadījums, kad divas māmiņas no Latvijas pilsētām uz dzemdību laiku piedeklarējās Rīgā, lai varētu saņemt šo pakalpojumu, jo arī pēcdzemdību atbalsta personas pakalpojumu var saņemt tikai Rīgā deklarēta māmiņa.

Šogad bija gadījums – viena māmiņa ļoti lūdza mani atbalstīt viņu dzemdībās Jelgavas slimnīcā. Protams, atteikt nespēju un biju klāt. Vienmēr palīks atmiņā tas, ka mums atļāva iziet laukā un mierīgi pastaigāties, gaidot pirmās kontrakcijas, tās bija īpaši skaistas dzemdības.

Mazā Marianna dzima Latvijas jubilejas 99. gadskārtā...

Tuvojas 18. novembris – Latvijas simtgade, un man atmiņā nāk spilgts brīdis no pagājušā gada, kad tieši šajā datumā Rīgas Dzemdību namā gaidījām mazo Mariannu, kura šogad svinēs savu viena gada jubileju.

Atceros, ka devos naktī uz slimnīcu, no rīta mazā Marianna ieradās pasaulē, pēc tam devos mājās izgulēties, mājinieki bija parūpējušies par svētku galdu, kamēr atpūtos. Paēdām svētku vakariņas un devāmies uz krastmalu vērot svētku salūtu, man tie bija dubultsvētki – Mariannas un mūsu valsts dzimšanas diena!

Es zinu, mēs, latvieši, esam stipra, vienkota un sirsnīga tauta. Novēlu ikvienam būt lepnam par to, ka viņš dzīvo Latvijā, un priecāšos, ja nedzirdīgo ģimenēs turpinās dzimt bērniņi, jo tieši viņi ir mūsu prieks, mūsu acuraugs un nākotne. ▲

Sagatavoja Zigmārs Ungurs

Foto: no G. Birnītes personiskā arhīva

Eiropas tulki tiekas Horvātijā

Šogad 12. – 16. septembrī Dubrovnikā, Horvātijā, notika Eiropas Zīmju valodas tulku foruma (EFSLI) Nedzirdīgu tulku (DI) seminārs un tulku Ģenerālā asambleja un konference. No Latvijas piedalījās Ivars Kalniņš un Māra Lasmane.

Nedzirdīgu tulku seminārs

Divas dienas notika septītais EFSLI Nedzirdīgu tulku seminārs "Nedzirdīgi un dzirdīgi tulki: strādāt kopā – kā?". Šī semināra lektori bija Pasaulē zīmju valodas tulku asociācijas (WASLI) prezidente Dr. Debra Rusela no Kanādas un tulku uzņēmuma "VIPARO" vadītājs Markus Aro no Somijas. Semināra dalībnieku vidū pirmo reizi bija arī dzirdīgie tulki.

Šajā seminārā tika pētīta un analizēta pieredze un viedokļi par tulka darbu un nedzirdīgu un dzirdīgu tulku izmantošanu nedzirdīgo klientu vajadzībām. Lektors Markus Aro sniedza pieredzi par nedzirdīgu tulku darbu, turpretī Dr. Debra Rusela – par dzirdīgu tulku darbu. Abus sasaistot kopā, raisījās diskusija par to, ko nozīmē būt profesionālam tulkam. Tika aktualizēts profesijas nosaukums – zīmju valodas tulks nevis nedzirdīgs tulks, ko būtu vēlams iekļaut oficiālajos dokumentos. Tas pašlaik katrā valstī ir atšķirīgs nosaukums un statuss, līdz ar to nedzirdīgu tulku darbs daudzviet ignorēts un nav pienācīgi novērtēts.

Darba grupās bija iespēja salīdzināt dzirdīgu un nedzirdīgu tulku prasmes, un tad atklājās, ka prasmes bija lielākas tieši nedzirdīgiem tulkim. Darba grupās notika tulkošanas treniņš: bija jātulko no starptautiskām zīmēm uz savas valsts zīmju valodu un otrādi.

Interesanti fakti! Lektoram Markus Aro pieder sava tulkošanas firma ar 20 nodarbinātajiem, un viņam jāiztur ļoti liela konkurence – visā Somijā ir 80 līdzīgu firmu. Lai pieteiktos uz valsts finansējumu, katru gadu jāpiedalās iepirkumu konkursos, pārciešot lielu papīru birokrātiju.

EFSLI Ģenerālā asambleja

Pirmajā dienā notika EFSLI Ģenerālā asambleja, tajā piedalījās tikai pilntiesīgie lo-

cekļi – no katras valsts tulku asociācijas, kam ir balsstiesības. Bet mums ar Māru Lasmani ir EFSLI individuālo biedru statuss, un tas ļauj būt tikai novērotājiem, tāpēc varējām sekot asamblejas norisei.

Visilgāk tika diskutēts par budžeta izlietojumu un plānojumu, par kuru izvērsās asās diskusijas, jo katras valsts tulku asociācijas katru gadu par dalību EFSLI iemaksā krietnu summu.

Pēc tam ar balsu vairākumu tika nodibināta EFSLI apakšgrupa: Nedzirdīgie – neredzīgie.

Beigās notika valdes locekļu vēlēšanas, nomainīts viens valdes loceklis, bet divi ievēlēti atkārtoti.

EFSLI konference

Pēdējo divu dienu laikā norisinājās EFSLI konference "Tulkošana nodarbinātības vidē". Tēma ļoti aktuāla tulku darbā – dažādu valstu zīmju valodas tulki dalījās savā darba pieredzē. Konferences atklāšanu ar prezentāciju sāka Eiropas Nedzirdīgo savienības prezidents Marku Jokinens – viņš izklāstīja sadarbības stratēģiju starp nedzirdīgo klientu un zīmju valodas tulku, tulku lomas un taktikas, lobēšanas un tulku aizstāvības situācijās. Nobeigumā viņš aicināja tulkus neatdalīties no sadarbības ar nedzirdīgo organizācijām, kopīgi risināt dažādas problēmas, tiecoties uz vēlamu mērķi un rezultātiem.

Pēc tam divās telpās norisinājās dažādas lekcijas, darba grupas un paneldiskusijas, kas bija cieši saistītas ar tulkošanas nodarbinātības jautājumiem. Daži fakti no šīm lekcijām!

Lektore no Zviedrijas prezentēja zīmju valodas tulku sadarbības iespējas ar nedzirdīgiem tulkim. Dzirdīgiem tulkim jāiztulko visa sniegtā informācija, negrozot tulkojumu tā, kā nedzirdīgais klients varbūt vēlas saņemt. Tādā gadījumā jāpaaicina nedzirdīgs tulks.

Maskavas lektore lepojas ar to, ka Krievijā tulku darbs iesākās jau 1898. gadā, bet 1955. gadā tulku pakalpojumi jau bija obligāti fabrikās, kurās nodarbināts liels nedzirdīgo cilvēku skaits. Šāda prakse pastāv arī mūsdienās un ne tikai fabrikās, bet arī lielās tirdzniecības bāzēs. Darba devējiem tiek doti tulku kontakti, lai vajadzības gadījumā varētu izsaukt tulkus komunikācijai ar strādājošiem nedzirdīgiem.

Interesanta pieredze no Austrijas. Kādā aptiekā strādā nedzirdīgs farmaceits, kurš regulāri izmantojis zīmju valodas tulku komunikācijai ar dzirdīgiem pacientiem. Lai gan tulku darbs ir ierobežots, ievieša planšetdatoru, ar kuru tiešsaistē farmaceits izmantoja tulku, lai varētu komunicēties ar dzirdīgiem pacientiem. Sākotnēji pacienti apšaubīja farmaceita profesionalitāti, ar laiku uzticība pieauga.

Divās lekcijās (Horvātijā un Anglijā) izklāstīja pieredzi par tulkošanu darba intervijās. Viena lektore uzskata, darba devējiem jāiztulko tikai darba ņēmēja sakāmais, bet otra uzskata, ir svarīgi, lai nedzirdīgie iekļautos darba tirgū, tādēļ vajadzētu nedaudz papildināt vai palīdzēt. Rodas jautājums, vai tulki var pārkāpt ētiku. Anglijas lektore pauž, ka darba intervijas mūsdienās kļuvas padzīnātas, tādēļ tulkošana kļūst specifiska.

Norvēģijā dalījās pieredzē par profesionālo speciālistu un tulku sadarbību. Kļūst vairāk nedzirdīgo profesionāļu darbavietās, kur zīmju valoda nav dominējoša. Nedzirdīgie profesionāļi ar dzirdīgiem kolēģiem komunicē ar sarežģītas tehnoloģijas starpniecību (e-pasti, mesendžeri, prezentācijas, tikli utt.). Vajadzības gadījumā tiek pieaicināts zīmju valodas tulks, bet gadās, ka viņš nespēj veikt tulkojumu sarežģītas terminoloģijas dēļ, tāpēc tulkim nepārtraukti jāpaaugstina zināšanas dažādās jomās.

Paneldiskusijās tika uzsvērti dažādi jautājumi, ieteikumi. Piemēram, tulkošana farmācijas nozarē ir sarežģīta daudziem tulkim svešas terminoloģijas dēļ. Pastāv uzskats, ka tulkim nav jāizskaidro vārdu nozīmes, bet jātulko burtiski. Informācijas saņēmējam pašam būtu labāk pārzināt farmācijas zinātni.

Starp konferences dalībniekiem bija daudz jaunu tulku, kuri atzina, ka iemācījušies zīmes, kas nav izplatītas nedzirdīgo kopienā. Radās kopsaucējs, ka tulkim zīmju valodu labāk un efektīvāk spēj iemācīt paši nedzirdīgie nevis dzirdīgie vai vājdzirdīgie pasniedzēji.

Nākamgad Eiropas Zīmju valodas tulku foruma konference notiks 6. – 8. septembrī Malmē, Zviedrijā.

Paldies Zaļo un Zemnieku savienībai, kas ar Edgara Vorskova starpniecību sniedza finansiālu atbalstu mūsu dalībai foruma pasākumos! ▲

Ivars Kalniņš

Rīgas skolas skolotāji iepazīst Zviedrijas pieredzi

Oktobra sākumā Rīgas internātvidusskolas bērniem ar dzirdes traucējumiem skolotāji un tehniskie darbinieki devās komandējumā uz Erebrū (Zviedrija).

Apmeklējot trīs dažādas mācību iestādes izglītojamajiem ar dzirdes traucējumiem, viņi iepazīs ar izglītības organizēšanu un norisi vārdzirdīgiem un nedzirdīgiem bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem.

Fellingsbro tautas augstskola, agrākais Zīmju valodas centrs, piedāvā zviedru zīmju valodas apguvi iebraucējiem, bēgļiem. Šeit mācās pieaugušie no dažādām Āfrikas valstīm, kas Zviedrijā uzturas jau vairākus gadus. Lai uzlabotu iespējas darba tirgū, viņi padziļina savas zināšanas zviedru zīmju valodā.

Zīmju valodas tulku izglītība

Zviedru zīmju valodas kurss ilgst 9 mēnešus, pēc kura tiek izsniegts sertifikāts. Savukārt, lai kļūtu par tulku, jāmacās 2 līdz 4 gadus. Rehabilitācijas centrā uzturas cilvēki, kuriem pēc smagām saslimšanām jāatjauno dažādas funkcijas.

Kopš 1996. gada centrā pieejams plašs filmētu materiālu klāsts zviedru zīmju valodas apguvei, tulki mācās mazās grupās, mācību uzstāšanās tiek filmētas. Kā pastāstīja skolas direktore: mācības tulku grupā uzsāk apmēram 20 studentu, bet pabeidz – puse.

Pamatskolas izglītība

Mācās bērni ar dažādas pakāpes dzirdes traucējumiem, dzirdes un redzes, dzirdes un garīgās attīstības traucējumiem, kā arī valodas traucējumiem. Skolā šobrīd mācās 165 audzēkņi, no kuriem pusei mācības notiek zīmju valodā un otram pusei – mutiskā zviedru valodā.

Skolēni pēc mācību stundām dodas mājup, internāta pakalpojumus izmanto tikai 20 skolēni, kuriem dzīvesvieta atrodas ilgāka par

vienu stundu braucienā ar automašīnu. Internātā nodarbināti 3 darbinieki.

Skolā pavērojām mācību stundas, kur pārsvarā darbojās 2 skolotāji (2 dzirdīgi skolotāji vai 1 dzirdīgs skolotājs un otrs nedzirdīgs asistents). Skolai ir attīstības centrs, kurā nodarbināti 12 dažādi speciālisti, kas strādā pie mācību materiālu sagatavošanas.

Lai bērni mācītos šajā skolā, vecākiem bieži vien jāpārceļas uz dzīvi Erebrū. Un savukārt, lai bērnam tiktu ievietots kohleārais implants, vecākiem (ģimenei) ir obligāti jāapgūst zviedru zīmju valoda. Vecākiem ir iespēja apgūt zviedru zīmju valodu arī attālināti, t.i., ar interneta palīdzību.

Valsts ģimnāzija kopā ar dzirdīgiem bērniem

Tiek uzņemti izglītojamie ar dzirdes traucējumiem, kas mācās atsevišķās speciāli aprīkotās telpās. Šī ir Zviedrijas vienīgā valsts ģimnāzija, kas paredzēta speciāli bērniem ar dzirdes traucējumiem.

Skolas mācību darba organizācijā daudz izmanto attālināto jeb distances mācīšanos – skolēni saņem mājas darba uzdevumus ar papildu minifilmētu materiālu, kurā paskaidrots mācību saturs. Skolotāji gadā papildina savas zviedru zīmju valodas zināšanas, mācoties 200 stundas.

Daudz uzmanības tiek veltīts vides un klausīšanās kvalitātes nodrošināšanai. Skolā ir noteikta Veselības grupa (atbalsta speciālisti), kurā ir logopēds, speciālais pedagogs, izglītības psihologs, medicīnas darbinieks un arī inženieris – akustiķis, kurš nodarbojas ar tehnisko palīgīdzekļu ieviešanu skolā. Vienas klases ietvaros izmanto vairākas audiocilpas..

Ļoti daudz šajā skolā strādā pie klausīšanās vides kvalitātes nodrošināšanas – speciāla skaņu izolācija durvīm, sienām, logiem, sienas paneli un mīksta grīdas segums, kas mazina atbalsošanos telpā, tāfeles klājums. Visi skolēnu galdi ir aprīkoti ar mikrofoniem.

Skolas darbinieki regulāri apseko un rūpējas par izglītojamo dzirdes aparātiem, tos arī labo. Seko audiogrammu atbilstībai individuālajiem dzirdes aparātiem.

Mācību saturs tiek īstenots gan zviedru zīmju valodā, gan mutiskā un rakstītā zviedru valodā. Mācību stundu skaits ir atšķirīgs dažādās klašu grupās, kā arī proporcija starp zviedru valodu un zviedru zīmju valodu, kopumā var teikt no 2:1 sākumskolā, līdz 1:1 vidusskolā. Izglītojamie var izvēlēties sniegt atbildi tikai zīmju valodā, kuru pieraksta skolotājs, taču tādā gadījumā vērtējums tiek samazināts uz pusi.

Skolu beidzot, jākārto valsts pārbaudījumi – tomēr tos ne visi spēj nokārtot.

Tehniskajās skolās apgūst arodu

Jauniešiem ir iespēja mācīties trijās Erebrū tuvumā esošās skolās un apgūt vai nu lauksaimnieka, vai pavāra, vai automehāniķa specialitāti.

Pēcpusdienā, brīvajā laikā skolēni tiek savā klubīnā, kur skatās filmas un var pagatavot kafiju vai tēju, satikties ar skolas biedriem. Internāts ir vairāki mazi dzīvokļi, kur izglītojamie ir visai patstāvīgi savas dzīves vadītāji.

Galvenās ārpusstundu nodarbes saistītas ar sportu, kur skolēniem ir augsti panākumi un rezultāti, piedaloties Nedzirdīgo pasaules olimpiādē. Taču tik plašā nozīmē interešu izglītība par valsts vai pašvaldības līdzekļiem kā Latvijā Zviedrijā nepastāv.

Gūtā pieredze bija daudzpusīga un vērtīga

Skolotāju izglītībai prasības ir stingras visos mācību līmeņos. Tās ir prasības pedagogiem un atbalsts zīmju valodas kompetences paaugstināšanai, nodrošinājums izglītojamo speciālo vajadzību atbalstam, izglītības ieguves zīmju valodā nodrošinājums, mācību materiāli zīmju valodas un mācību priekšmetu satura apguvei zīmju valodā, izglītības programmu veidošana, mācību stundu organizēšana divvalodības apstākļos un citi atbalsta veidi.

2018. gada 2. novembrī skolā viesojās Minskas 13. Vispārīgizglītojošās skolas – internāta (Baltkrievija) skolotāji, kas strādā ar bērniem, kuriem ir dzirdes traucējumi. Arī viņu pieredze ir iepazīšanas vērtā, minot vienu priekšrocību, t.i., surdopedagogu sagatavošanu.

2018. gada 25. novembrī skolas skolotāji Berlīnē apmeklēja valodu mācību stundas. ▲

Kristiāna Pauņiņa, skolas direktore

Integratīvā grupa ALIAS ASV

Pēc Latvijas vēstnieka ASV Andra Teikmaņa ielūguma no 23. oktobra līdz 1. novembrim Vašingtonā ar plašu koncertprogrammu viesojās Rīgas Raiņa 8.vakara (maiņu) vidusskolas integratīvā grupa ALIAS. Mūsu koncerti Vašingtonā tika iekļauti Latvijas valsts simtgades Publiskās diplomātijas programmā.

Savukārt koncerti Montgomerijas koledžā un bērnu slimnīcā bija ikgadējā „Kids Euro Festival” sastāvdaļa, ko organizē Eiropas savienības delegācija ASV kopā ar ES dalībvalstu vēstniecībām.

Vašingtonas Dulles starptautiskajā lidostā mūs sagaidīja Latvijas Republikas Vēstniecības ASV sekretārs Artūrs Saburovs, kurš bija kopā ar mums visu vizītes laiku un rūpējās ne tikai par organizatoriskajiem jautājumiem, bet arī par ekskursiju programmu, risināja sadzīves jautājumus un palīdzēja izvēlēties brīvā laika aktivitātes Vašingtonā.

Programma sākās ar pieņemšanu pie Latvijas vēstnieka ASV Andra Teikmaņa. Pēc sarunas devāmies nelielā ekskursijā pa vēstniecību.

Tālāk sekoja ilgi gaidītā un rūpīgi gatavotā vizīte Galodeta universitātē. Pēc īsas iepazīšanās ar universitātes vēsturi, mācībspēkiem un mācību procesu, mums bija milzīgs pagodinājums tikties ar universitātes prezidentu Robertu Kordano (Roberta Bobbi Cordano). Vēlā pēcpusdienā Latvijas Republikas vēstnieks Andris Teikmanis universitātē atklāja fotomāksliniķa Andra Zēgnera izstādi “Sun Stone” (Saules Akmens). Šajā notikumā iesaistījās arī grupa ALIAS, sniedzot īsu koncertu.

Universitātē pavadījām arī visu nākošo dienu, iepazīstoties ar muzeju, mācību telpām, stadionu un citām ēku kompleksā ietilpstošajām nodalījumiem. Protams, pamieloties universitātes ēdināšanas kompleksā, kurā katrs pēc sirds patikas varēja izvēlēties maltīti, sākot no salātiem, siltajiem ēdieniem, picām un burgeriem, beidzot ar augļiem un vairāku veidu saldējumu.

Kā paskaidroja Artūrs Saburovs, šādi

Tiem, kuri vēlas studēt ASV, jāņem vērā, ka iestāšanās un formalitāšu kārtošana process ir laikietilpīgs. Studijas ASV nav lēts prieks – izmaksā vairākus desmitus tūkstošus gadā. Līdztekus kredītiem ir iespēja pieteikties dažādām stipendijām, kas tiek piešķirtas konkursa kārtībā, ņemot vērā pretendenta sekmes un eksāmenu rezultātus. Svarīgas ir arī labas angļu valodas zināšanas.

Gallaudetā atgriezāties arī nākamajās dienās, lai vērotu amerikāņu futbola spēli, kā arī noskatītos teātra kompānijas Faction of Fools izrādīto Šekspīra komēdiju.

Agrā svētdienas rītā devāmies uz Rokvili – nelielu pilsētiņu ārpus Vašingtonas, kur mājvietu atradusi latviešu sabiedrība. ALIAS sniedza koncertus jauniešu dievkalpojumā un svētdienas skolas audzēkņiem. Īpaši sirsnīga izvērtās mūzikas stunda, kurā gan ar balsi, gan zīmju valodā kopā ar svētdienas skolas bērniem dziedājām latviešu tautasdziesmas. Iepazināmies ar latviešu kultūras muzeju, kurā bija pārsteidzoši daudz eksponātu. Atceļā apskatījām Potomakas upes ūdenskritumu vareno ainavu.

Lielākais notikums

Tas bija koncerts Kenedija centrā. Arī šo koncertu visiem līdzjutējiem Latvijā bija iespē-

ja vērot tiešsaistē. Jāatzīmē tehniskā personāla precīzā un profesionālā darbība gan mēģinājumā, gan koncerta laikā.

Koncertu ar savu klātbūtni pagodināja LR vēstnieks ASV Andris Teikmanis ar kundzi, dažādu valstu vēstniecību darbinieku, latviešu sabiedrības pārstāvi – publika, kas ierasti apmeklē koncertus Kenedija centrā.

ALIAS koncertus publika visur atzinīgi novērtēja, kā arī uzdeva jautājumus gan par Latviju, gan zīmju valodas specifiku un grupas nākotnes plāniem.

Plaša kultūrizglītības programma

Vēstniecības darbinieki mums bija sarūpējuši dažādu objektu apskati: Vašingtona un tās apkārtnē: Kapitolijs, Linkolna memoriāls, Baltais nams, Nacionālā aleja, Vašingtona monuments, Martina Luterā Kinga un Frenklina Rūzvelta memoriāli, Džordžtaunas universitāte, Dabas, Kosmosa izpētes un citi muzeji – visu grūti uzskaitīt!

Piepildījās arī visu dalībnieku vēlme aizbraukt uz Ņujorku. Paši savām acīm varējām skatīt Centrālparku, Brīvības monumentu, Rokfelleru centru, Taimskvēru, memoriālu 9/11, 11. septembra terora aktu upuriem un citas apskates vietas. Vērojot Manhetenas naktīgo panorāmu no skatu laukuma, ne viens vien sev apsoltīja atgriezties Ņujorkā vēleiz.

Mūsu ceļojuma “Īpašā odziņa” bija iespēja piedalīties Visu svēto dienas jeb Helovīna svinībās. Īpaši rotātas mājas un pagalmi, maskās tērpušies bērni, pieaugušie un pat suņi, satiksmes sastrēgumi, ierobežota satiksme un paplašinātas gājēju iespējas, mūzika, kņada, līksmība un trakas izdarības... To nevar izstāstīt, tas jāpiedzīvo pašam.

Pateicība

Paldies brauciena atbalstītājiem un sadarbības partneriem: Latvijas Republikas vēstniecībai ASV, Rīgas domei, Baltijas Bērnu fondam, ES delegācijai ASV, Džona F.Kenedija centram Vašingtonā, Galodeta universitātei, Latviešu ev.lut. draudzei Vašingtonā, Montgomerijas koledžai, Children's National slimnīcai un personīgi Andrim Teikmanim, Ingunai Peniķei, Artūram Saburovam, Sabīnei Švānei-Stankevičai, Jānim Dubram un citiem.

Īpašs paldies Pēterim Alunānam par brīnišķīgajam koncertu un sarīkojumu fotogrāfijām. ▲

**Teksts: Aija Kārklīņa
Foto: Pēteris Alunāns**

Par filmu “Inga dzird”

Šogad Rīgas starptautiskā filmu festivāla ietvaros notika režisora Kaspara Gobas dokumentālās filmas “Inga dzird” pirmizrāde, uz kuru bija ielūgti arī LNS pārstāvji, lai noslēgumā kopā ar citu organizāciju darbiniekiem un politiķiem piedalītos diskusijā par kinodarbā skartajām problēmām un kopīgi meklētu risinājumus.

Filma “Inga dzird” ir skarbs pieaugšanas stāsts par meiteni, kura augusi laukos kā vienīgā dzirdīgā nedzirdīgu vecāku ģimenē un spiesta grūti cīnīties par savu pašas vietu dzīvē.

Sākumā Inga ir parādīta kā dzīvespriecīga 15-gadīga meitene (filmēšana notika 4 gadu periodā). Sākumā viņa labprāt izpilda ģimenēs vajadzības, vēlas sasniegt savus mērķus – beigt vidusskolu, studēt, panākt to, lai nedzirdīgie varētu atrast darbu un cilvēki beidzot sāktu viņus cienīt.

Taču ģimenē Inga ir vienīgais dzirdīgais cilvēks, tāpēc tai piesaistīta vairāk nekā citi bērni, jo no agras bērnības faktiski ir ģimenes tulks – viņa strādā, viņa kalpo, viņa spiesta risināt arī materiāla rakstura problēmas. Pašas sapņi un ieceres paliek malā, un, pēc viņas teiktā, – “dzīve sačakarēta, viņa ir vergs”.

Meitene saviem ģimenes locekļiem iet līdzī uz dažādām iestādēm kārtot dokumentus, veic telefonsarunas, palīdz maksāt rēķinus, būtībā darbojoties kā starpniece starp savu ģimeni un apkārtējo pasauli. Bet kur paliek pašas intereses, sapņi, ieceres par nākotni?

Filmas gaitā Ingas attiecības ģimenē sāk arvien vairāk sarežģīties, un māte pat paziņo, ka nevēlas meitu vairs redzēt. Inga, piedzīvojot apkārtējo nievas un nesapratni, pilnībā izmainās – neapmeklē stundas, lieto alkoholu, izraisa kautiņus skolā, beigās pat izslēgta no skolas.

Rodas jautājums, kas tad ir īstais iemesls tam, kāpēc Inga nespēj sasniegt savus mērķus. Izmainoties Ingai, izmainās arī skatītājs uz filmas problēmu – par dzirdīgu bērnu situāciju nedzirdīgu ģimenēs. Tie ir tā sauktie “kodētie” bērni, kurus vecāki audzina (un izmanto), kā nu prot, pēc sava prāta, un tad bērns, pats to negribot, atrodas it kā krustugunīs starp divām atšķirīgām pasaulēm.

No dokumentāla darba par sociālu tēmu filma “Inga dzird” filmēšanas gaitā sašaurinās līdz galvenās varones pašnoteiktās tiesībām – vēlme pēc neatkarības

no ģimenes gūst virsroku, un viņa aizvien vairāk no tās attālinās.

Atbildes uz filmā izvirzītiem jautājumiem meklēja paneldiskusijas dalībnieki – viņu secinājumi!

Caur vienas ģimenes vērojumu atklājas kritiska, pat graužoša situācija Latvijas laukos, kas rada smagas problēmas īpaši laukos dažādās jomās: sociālajā, izglītības, vides un informācijas pieejamības, materiālā nodrošinājuma, cilvēku šķirošanā pēc katra iedomātām pazīmēm utt. Tik dažādas sejas ir nabadzībai tad, kad būtu vajadzīgs, bet netiek saņemts reāls atbalsts.

Par to savās domās par iespējamiem risinājumiem dalījās arī LNS vadības pārstāves Sandra Gerenovska, Brigita Lazda, Inese Immure un pārējie diskusijas dalībnieki no sociālas ievirzes sabiedriskajām organizācijām, izglītības un citām iestādēm, kā arī vairāki jau pieauguši cilvēki, kuri bērnībā atradušies līdzīgā situācijā.

Diskusijas noslēgumā režisors uzsvēra filmas radītāju, pašas Ingas un visu klātesošo diskusijas dalībnieku vēlmi meklēt un rast risinājumu problēmām nedzirdīgo lauku cilvēku dzīvē un saglabāt cerību, ka Inga, par spīti neapskaužamai situācijai, tomēr spēš realizēt savus sapņus. To viņa pati arī apliecināja, piedaloties noslēguma diskusijā.

Pēc šīs filmas demonstrācijas ...

Pēkšņi parādījās izteikta masu mediju interese par šo problēmu un vispār arī citām sabiedrības nedzirdīgo daļas norisēm. Ar LNS vadību, tulkiem, ar nedzirdīgiem cilvēkiem kontaktējušies Radio un TV kompāniju žurnālisti un preses izdevumi. Tapuši raksti, videosīzēti, intervijas, ko pēc iespējas ievietojam arī mūsu mājaslapā.

Skat. 2. lpp. LNS vadības kalendāru 21. novembrī. ▲

Iļze Kopmane

Foto: Publicitātes attēls

Patīkami pārsteigts!

LNS uzsākusi sadarbību ar mobilo sakaru operatoru Bite. Tās klientu piesaistes menedžeris Eduards Kalve jau spējis pabūt visās LNS biedrībās, un viņš piekrita “Kopsolim” pastāstīt par saviem iespaidiem.

Kā sākās Bites sadarbība ar Latvijas Nedzirdīgo savienību (LNS)?

Uzskatām, ka nedzirdīgu un vārdzirdīgu cilvēku integrācijai sabiedrībā ir ļoti nozīmīga loma, tāpēc ļoti novērtējam Latvijas Nedzirdīgo savienības darbu, tostarp iniciatīvu nodrošināt biedriem modernus tehnoloģiskos līdzekļus, kas ļauj uzlabot viņu dzīves kvalitāti.

Bite ir sociāli atbildīgs uzņēmums – jau vairākus gadus sadarbojamies ar dažādām organizācijām, piemēram, ar Valsts asinsdonoru centru, organizācijām Palīdzēsim.lv, Bezvēsts.lv, invalīdu biedrību Apeirons u.c. Ņemot vērā, ka esam tehnoloģisks un inovatīvs uzņēmums, izlēmām uzsākt sadarbību arī ar Latvijas Nedzirdīgo savienību.

Kādā veidā šī sadarbība izpaužas? Kāds ir Bites piedāvājums LNS?

LNS biedru vajadzībām, esam izveidojuši īpašu piedāvājumu – interneta tarifu plānu, kas nodrošina neierobežotu internetu ar 75% atlaidi, proti, par 5,63 EUR mēnesī. LNS biedriem pieejami arī citi izdevīgi piedāvājumi, piemēram, izdevīgas atlaišanas balss tarifu plāniem, ierīču iegādei. Ar detalizētāku piedāvājumu LNS biedri var iepazīties reģionālajās biedrībās.

Jūs esat bijis vizītē visās LNS reģionālajās biedrībās, kādi ir iespiedi par LNS cilvēkiem? Vai saskarsmē izmantojāt zīmju valodas tulku?

Esmu patīkami pārsteigts par to, cik progresīva organizācija ir LNS, jo visās biedrībās, kurās esmu viesojies, ir veidojušās ļoti interesantas diskusijas par tehnoloģiju iespējām, attīstību un to pielietojumu ikdienā. Zīmju valodu nepārzinu, taču, pateicoties tulka palīdzībai, sapratāmies ļoti labi. Turklāt jāatzīst, ka ne vien dalījās savās zināšanās par tehnoloģijām, bet arī ieguvu daudz jaunas un noderīgas informācijas no šo biedrību darbiniekiem un biedriem par to, kā viņi ikdienā izmanto tehnoloģijas.

Ko Jūs novēlētu Latvijas Nedzirdīgo savienībai un mūsu sadarbībai Latvijas simtgadē?

Latvija ir ļoti bagāta valsts, kuras viena no lielākajām vērtībām ir cilvēki. LNS līdz šim ir ieguldījusi ievērojamu darbu nedzirdīgu un vārdzirdīgu cilvēku dzīves uzlabošanā. Novēlu turpināt aizsākto ceļu, efektīvi izmantojot mūsdienu tehnoloģiju sniegtās iespējas. ▲

Paldies par interviju!

Zigmārs Ungurs

LTV Ziemassvētkos un Vecgadā

Pirmajos Ziemsvētkos, 25. decembrī pl. 18:20 LTV 1 ar subtitriem pārraidīs ikgadējo labdarības koncertu „Nāc līdzās Ziemassvētkos!”.

Tajā pirmo reizi notiks muzikāla izrāde – dziesmu stāsts, un norises vieta būs Nacionālās teātris.

“Šo vietu izvēlējamies apzināti, lai bērni un jaunieši ar īpašām vajadzībām simtgades gadā varētu paši būt uz šīs vēsturiskās skatuves. Lai varētu izbaudīt istu teātri ar visām tā specifiskajām lietām – grozāmo skatuvi, paceļamiem skatuves līmeņiem,” saka Sarma Freiberga, izrādes idejas autore un producete.

Tāpēc labdarības dziesmu stāstā iesaistīti arī Nacionālā teātra aktieri, kas ir ne vien talantīgi lomu atveidotāji, bet arī lieliski dziedātāji: Marija Bērziņa, Mārcis Manjakovs, Mārtiņš Brūveris un Raimonds Celms.

Galvenā – Sniega loma uzticēta dziedātājam Jurim Vizbulim. Labdarības koncertā piedalīsies LNO soliste Ilona Bagele, dziedātājas Evita Zālīte Grosa, Ieva Kerevica, Agnese Rakovska, pianiste Agnese Egliņa, Nikolajs Puzikovs, jaunais talants Kristaps Ivanovs.

Minētie mākslinieki dziesmu stāstā sadziedās un saspēlēs ar festivāla “Nāc līdzās!” spilgtākajiem talantiem – Diānu Ponaskovu, Robertu Reingoldu, Mihailu Oļehovu, Maiju Fogeli, Līvu Paleju, Kristiānu Bērziņu, Kristapu Kaņuku u.c.

Izrādē kopā piedalīsies vairāk kā 175 dalībnieki – bērni, jaunieši ar īpašām vajadzībām kopā ar profesionāliem māksliniekiem, orķestri un GG kori. Visus koncertā iegūtos līdzekļus fonds “Nāc līdzās!” izmantos bērnu ar īpašām vajadzībām talantu tālākai attīstībai un popularizēšanai.

24. decembrī, Ziemsvētku dienā LTV 1 pārraidīs vairākas filmas ar subtitriem: 8:00 animācijas filmu “Sniega kauja”, 9:30 pasaku filmu ģimenei “Sprīdītis”, 12:10 romantisko filmu “Ziemassvētku atzišanās”, 13:45 drāmu “Arī divi ir ģimene”.

Savukārt LTV 7 programmā ar subtitriem iekļautas filmas: 14:05 pasaku filma “Sarkangalvīte”, 19:20 romantiska filma “Ziemassvētku ģimene” un 22:00 dokumentālā filma “Sniega suņi”.

31. decembrī, Vecgada dienā LTV 1 būs sagatavotas ar subtitriem šādas filmas: 7:40 pasaku filma “Princese uz zirņa”, 11:20 traģikomēdija “Manu vecāku kāzas”, 16:15 piedzīvojumu filma “Melnā vēža spilēs”, kas uzņemta Rīgas Kinostudijā 1975.gadā.

LTV 7 programmā ar subtitriem būs skatāmas divas dokumentālās filmas no cikla “Latvijas kods”: 12:15 “Rīgas kungu” un 21:30 “Rezidenti”. Vakara noslēgumā 22:05 ar subtitriem varēs vērot izklaidējošu programmu – “39. Rītdienas cirka festivāls”.

Par valsts augstāko amatpersonu uzrunām Vecgada vakarā informēsim atsevišķi.

Piepildītus svētkus kopā ar Latvijas Televīziju! ▲

Sarmīte Plūme, Dokumentālo raidījumu redakcijas redaktore

Par veselības aprūpes kvalitātes uzlabošanu

23. NOVEMBRĪ notika 13. Latvijas Pacientu organizāciju konference, ko organizēja SUSTENTO. LNS tajā pārstāvēja viceprezidente INESE IMMURE. Viņa informē!

Konferencē apsprieda aktualitātes veselības aprūpē.

Ar situāciju neatliekamās medicīniskās palīdzības jomā iepazīstināja Liene Cipule, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta direktore. Lai cilvēki nepaliktu bez iespējas saņemt ātro palīdzību, Rīgā to sniegs arī ārsti no Latgales un citiem reģioniem. Tāpat piesaistīs ātrās palīdzības brigādes no Jelgavas, Ogres, Siguldas. Tagad sāk strādāt arī mazās ātrās palīdzības brigādes ar 2 ārstiem, kuri paši vada automašīnu.

Cik daudz izsauc ātro palīdzību? Dienā – 80 %, tas vidēji ir 963 izsaukumi; naktī 20 % – 243 izsaukumi. Gan dienā, gan naktī puse no visiem nav ļoti smagi, tāpēc tagad tos sāk šķirot – pārbauda, vai izsaukums nopietns, vai patiešām smaga situācija, varbūt pietiek ar konsultāciju.

Mediķi ieteic ātro palīdzību izsaukt šādos gadījumos: bezsamaņa, pēkšņi elpošanas traucējumi, smaga trauma vai stipra asiņošana, pēkšņas sāpes aiz krūšu kaula, pēkšņš vienas puses vājums un citas situācijas, kas apdraud dzīvību.

Citos gadījumos, piemēram, saukstēšanās, galvassāpes, vemšana, caureja, maza trauma, sāpes ausī, iesaka konsultēties ar ģimenes ārstu, bet ārpus ģimenes ārsta darba laika **izmantot ārstu konsultatīvo tālruni 66016001 no pl. 17 līdz 8 no rīta**. Šādos gadījumos nedzirdīgiem gan jālūdz dzirdīga cilvēka palīdzība.

Cita aktuāla tēma ir zāļu verifikācija. No 2019. gada 9. februāra Latvijā un pārējās Eiropas valstīs ieviests zāļu drošuma pārbaudi jeb verifikāciju. Kāpēc to vajag? Tas pasargās no zāļu viltojumiem.

ES gada laikā konstatēti 1,5 miljoni viltotu zāļu iepakojumu – viens iepakojums no 20 000 bija potenciāli bīstams pacientu veselībai un dzīvībai. Piemēram, herceptīna gadījums – pretvēža zāles tika nozagtas slimnīcā un caur daudzām ES valstīm, to skaitā caur divām Latvijas firmām, nonāca pie pacientiem bez aktīvās vielas, diabēta zāles ar 6x lielāku aktīvās vielas kon-

centrāciju, kas noveda pie pacientu nāves.

Verifikācija novērsīs viltotu zāļu risku patērētājiem. Tas nozīmē, ka zāļu ražotājs ar unikālu kodu marķēs katru zāļu iepakojumu. Informācija par zālēm būs vienotā Eiropas datu bāzē. Aptiekas, slimnīcas, poliklīnikas un citas ārstniecības iestādes pārbaudīs zāļu iepakojumu un dzēsis kodu tieši pirms nodošanas pacientam.

Ar aptaujas **“Par veselības pakalpojumu pieejamību pacientu skatījumā”** rezultātiem iepazīstināja Iriņa Meļņika, Pacientu informācijas un tiesību aizsardzības centra vadītāja. Aptaujā piedalījās 302 cilvēki. Piemēram, uz jautājumu, vai aptiekā farmaceits piedāvā aizvietot medikamentu ar lētāku, 39% atbildēja, ka jā; 31% teica, ka dažreiz, bet 30% aptaujāto atzina, ka nekad. Tāpēc ieteikums pašiem būt aktīvākiem – aptiekā paaugstināties, vai nav citas līdzīgas zāles par lētāku cenu.

Uz jautājumu, **cik ilgā laikā saņemta valsts apmaksāta speciālista konsultācija/izmeklējums**, tikai 13% aptaujāto atbildēja, ka to saņēma viena mēneša laikā, gandrīz puse (49%) to saņēma 1-6 mēnešu laikā, 14% atzīmēja, ka gaidīšanas laiks pārsniedza 6 mēnešus, 19% konsultāciju/izmeklējumu apmaksāja par savu naudu, bet 5% gaidīšanas ilguma dēļ vispār neveica izmeklējumu. Šādos gadījumos iesaka izmantot www.rindapiearsta.lv, kur var apskatīties, kādas rindas ir pie visiem speciālistiem, tātad atrast speciālistu, pie kura maza rinda vai vispār nav rindas.

Konferences laikā notika arī **paneldiskusija “Zāļu cenas: kāpēc tās aug?”**. Veselības ministrijas Farmācijas departamenta Zāļu valsts aģentūras pārstāvji skaidroja, kas ietekmē nekompensējamo/bezrecepšu medikamentu cenu kāpumu kopumā un kāpēc veidojas atšķirīgas zāļu cenas Latvijā un kaimiņvalstīs.

Veselības inspekcija strādā pie **veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes nodrošināšanas**. Tika atzīmēti Latvijas iedzīvotājiem svarīgākie veselības aprūpes kvalitātes rādītāji. Tie ir: efektīva ārstēšana, labi apmācīts personāls, modernas medicīnas iekārtas, cieņa pret pacienta godu, slimnīcas un ārsta vieta u.c. ▲

Atvadoties

2018. gada 5. decembrī mūžībā devusies ilggadēja skolas direktore **VIJA KANIŅA**. 37 dzīves un darba gadi, sirds siltums un mīlestība dāvāta skolas bērniem.

Darbs skolā ir grūti salīdzināms ar kādu citu profesiju vai darbavietu. Tas prasa patiesumu, sirdssiltumu ik brīdī, nebeidzamu mīlestību, jo pretī ir tīra bērna sirds. Un milzīga, nesatricināma pārliecība un ticība bērna izaugsmei prasa lielu spēku bērna atbalstam.

Skolotāja Vija, vēlāk direktora vietniece un direktore, savu mūža uzdevumu ir veikusi, pārpārēm veidojot un atbalstot, ziedojoties un iesaistoties daudzu audzēkņu dzīvē.

Viņas dzīves un sirds piepildījums ir bijis darbs skolā un nedzirdīgi bērni un jaunieši.

Lai mūsu visu līdzjūtības vārdi sniedz mierinājumu tuviniekiem un cieņas apliecinājumu skolas direktores mūžam!

**Patiesi cienot, skolas saimes vārdā
direktore Kristiāna Pauniņa**

*Tu gāji bez atvadām projām,
Tā, it kā vēl neaizietu,
Cik savādi – šajā naktī
pār brūcēm nolija klusi
Ne sāpes,
bet zvaigžņu pilns lietus.*

Skumju brīdī izsakām visdziļāko līdzjūtību **Dacei Lācei** sakarā ar lielo zaudējumu un esam kopā ar Ivetas Lāces – Miezītes ģimeni, piederīgajiem, draugiem un kolēģiem, viņu pārāgrī mūžībā aizvadot.

**LNS valde, LNS Rehabilitācijas
centra kolektīvs**

*Aiz katra paliek dzīve
Un pasacītais vārds,
Bet atmiņas tik dārgas
Sirds ilgi saglabās.*

Ar dziļu līdzjūtību Dacei Lācei, uz mūžu atvadoties no meitas **Ivetas Lāces – Miezītes**.

**Rīgas biedrība
Valmieras biedrība
Rēzeknes biedrība
Kopsoli**

*Lai godīgs darbs bez skaļuma
ir vainags
Pie zemes vārtiem, ko man līdzī
dod.*

Mūžībā aizgājuši mūsu biedri: **Žeņa Smernova** (04.07.1937 – 16.09.2018),

Franciska Senkeviča (14.11.1929 – 25.09.2018).

Izsakām visdziļāko līdzjūtību ģimenēm, tuviniekiem un draugiem. Lai vieglas smiltis!

Rīgas biedrība

Mīļi sveicam!

*Tik ļoti gribas gaismu
saskaņtīt,
Kad spožas ugunis garām
slīd,
To kluso gaismu sajūst,
ko svētki nes,
Kas atspīd dvēselēs.*

Decembra jubilāri! Jūsu dzīves daudzajās jubilejās bijuši gan puteņi ar skaudru vēju, gan spoži vizuļojošu sniegpārslu virpuļi, gan pelēku mākoņu gubas, kas aizsedz sauli... Tāpēc vēlām – lai vairāk saules dzīv!

Janvāra jubilāri

Rīgas biedrībā

- 3.01 GENADIJS ŠARKELS
- 5.01 MAIRITA ANSONE
- 9.01 INĀRA BĒRZIŅA
- 9.01 LILIJĀ BRIGITĀ
FELDBERGA
- 10.01 JEVGENIJA
KUĻIKOVA
- 20.01 VINCENTS
OBOLEVIČS
- 30.01 DIMITRIJS
ZEĻENKEVIČS

Daugavpils biedrībā

- 18.01 ALEKSANDRS
SĻEPCENKO
- 28.01 RAIMONDS
BULDURIS

Smiltenes biedrībā

- 20.01 VILIS PORMEISTERIS

Valmieras biedrībā

- 10.01 DACE MEŅĢELE

Pasākumi biedrībās janvārī

RĪGĀ

9., 16., 23., 30. 01 pl. 16,30 Laikrakstu un žurnālu apskats

JELGAVĀ

26. 01 pl. 12 Informācija/pārrunas

PLĀVIŅĀS

15. 01 pl. 12 Baltā diena

DAUGAVPILĪ

15., 29.01 pl. 13 Laikrakstu apskats

17. 01 pl. 13 IK "Nezinīši"

22. 01 pl. 13 Informācija par nedzirdīgo dzīvi

24. 01. pl. 13 Sporta spēle

LIEPĀJĀ

8., 15., 22., 29. 01 pl. 12 Laikrakstu un žurnālu apskats

8., 15., 22., 29.01 pl. 13 Jaunumi LNS mājaslapā un videoziņās

22.01 pl.14 1991. gada barikāžu aizstāvju atceres diena

SMILTENĒ

10. 01 pl.12 Laikrakstu apskats

17. 01 pl.12 Informācijas diena

24. 01. pl.12 Tematiskais pasākums "Aizejošais 2018"

ALŪKSNĒ

8., 22.01. pl.12 Informācijas diena

15. 01. pl.12 Laikrakstu apskats

18. 01. pl.12 Nedzirdīgo ziņas

29. 01. pl.12 Tematiskais pasākums "Aizejošais 2018"

VALMIERĀ

8., 15., 22., 29.01 pl. 15,30 Dejas un kustības

3. 01 pl. 14 Pārrunas "Sveiks, 2019.gads!"

10. 01 pl. 14 Info par nedzirdīgo dzīvi

17. 01 pl. 14 Laikrakstu apskats

19. 01 pl. 12 Atpūtas pasākums "Bēmu rīts"

24. 01 pl. 14 Pārrunas par veselību

31. 01 pl. 14 Ingas virtuve

VENTSPILĪ

9.01 pl. 18 "Kas sagaida katru zodiaka zīmi Cūkas gadā"

10., 31.01 pl. 11 Laikrakstu un žurnālu apskats

16. 01 pl. 18 Tikšanās ar VSAA pārstāvi

17. 01 pl. 18 Jaunumi pasaulē

23. 01 pl. 18 Barikāžu atceres diena

24.01 pl. 10 Interesu klubs "Kulinārija"

26.01 pl. 13 Karnevāls

30.01 pl. 18 Interesu klubs "Sports"

RĒZEKNĒ

03. 01 pl. 12 Avīžu un žurnālu koplasišana

08. 01 pl.12 Informācija: Ko mēs zinām?

10. 01 pl. 12 Mutvārdu žurnāls "Gribam visu zināt!"

15. 01 pl. 12 Videofilmu demonstrējumi

KULDĪGĀ

8., 15., 22.01 pl. 10 Deju un kustību darbnīca

9., 30.01 pl.14 Informatīvā diena

10., 17. 24.01 pl. 11 Virtuālā un mākslas darbnīca

14.01. pl. 12 Sieviešu klubuņš

**Nākamais
numurs**

16. 01